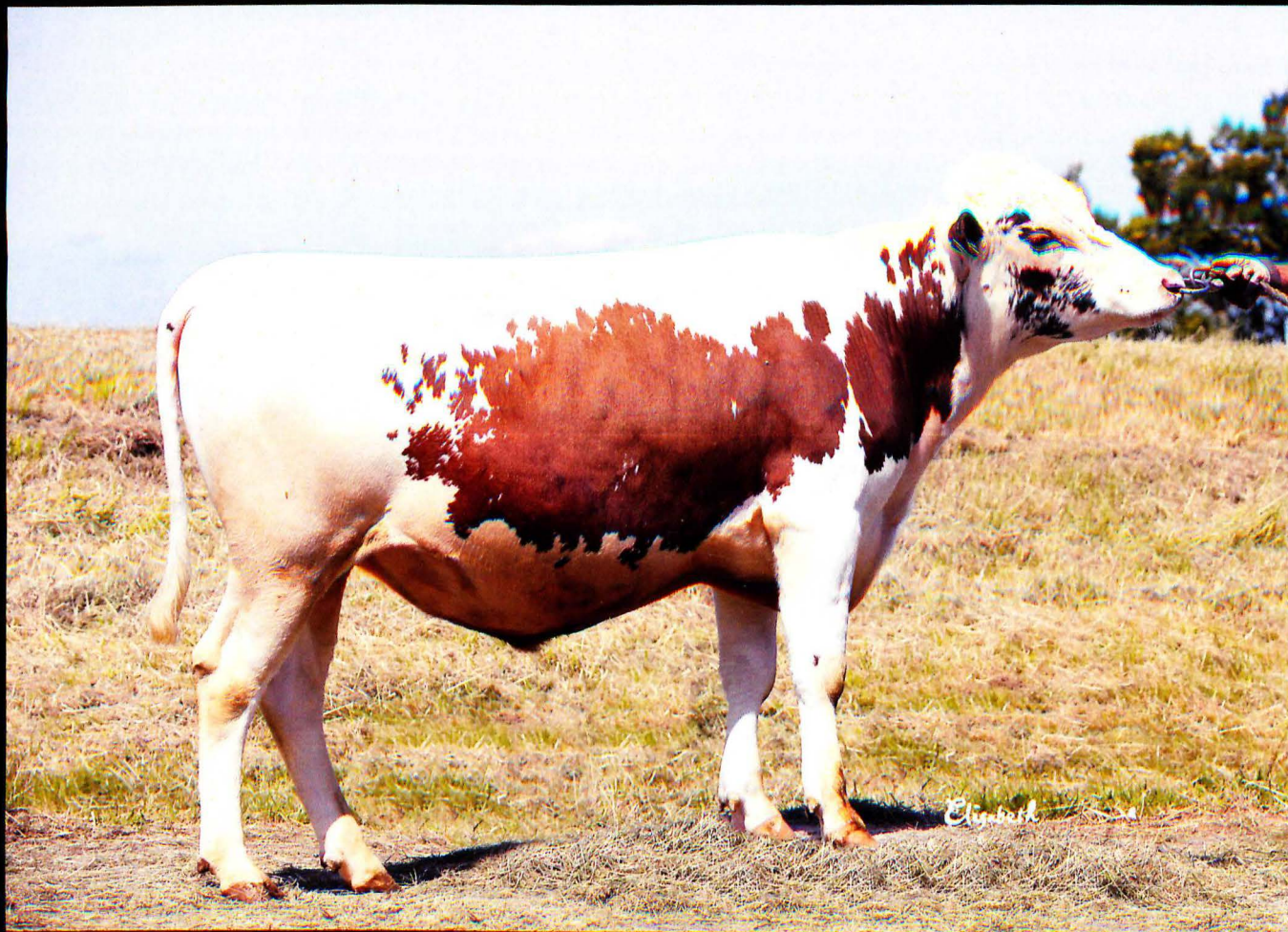

Fjällkon

SVENSK FJÄLLRASAVELS TIDSKRIFT nr 1/2012

6878 Moltas SvFj96878

Guldmedaljörer, sid 25
Rapport från Fjällnära träffen, sid 2

Fjällnärräff i Enköping 10-11 mars 2012

För vissa som kom ända från Norrbotten, började träffen redan på fredagskvällen. Vi andra droppade in på lördagsförmiddan, så strax efter halv tolv var alla femton där (tyvärr hade vi fått 4 återbud) så intresset var väldigt bra.

Vi började med en allmän information om våra fjällnära djur och dagens situation. Sedan kom Shesti Johansson från SLU och höll en väldigt intressant föreläsning som handlade om: Flöden av bioenergi på en mindre gård. Matrialet har Shesti tagit fram tillsammans med Kristina Belfrage. Se separat artikel på sid 6.

Efter fiket pratades om kofamiljer och tjurlinjer och vilka som vi bör öka individantalet på, för i vissa kolinjer är det väldigt få individer. Det pratades också om vilken tjur som ska tappas till hösten. Det redogjordes även för intressanta djur som bör kunna tillföra de fjällnära nya friska gener. Framtiden får utvisa hur det blir.

Efter middagen blev det allmänt prat om våra djur, som inte avslutades förrän väldigt sent på lördagskvällen.

Efter frukost, på söndagen, for de församlade till Mona loberg och Ivan Eriksson i Torsvi och tittade djuren. Där finns 8 vuxna hondjur, 4 betäckningsdugliga tjurar + en 5-veckors kvigkalv.

Ivan handmjölkar ett djur just nu men väntar på en kvigkalvning som också ska mjölkas in. Förutom fjälldjuren finns 9 Roslagstackor med lamm, 1 bagge, 2 ardennerhästar samt höns, katt och hund.

Efter fiket åkte vi vidare till Göran och Anders på Focksta gård där det fanns väldigt många djur, ca 230 stycken totalt med ungdjur och rekrytering. Därav var 15 fjäll, 1 fjällnära. Övriga raser var rödkulla, telemarksfä, dölefä, SRB, och holstein. Det fanns också massor av hönsraser, gäss och kalkoner. Dessutom 4 allmogeraser av får + gutefår. Det fanns otroligt mycket att titta på men sent på eftermiddagen var alla nöjda. Vi tackade för att vi fått besöka dom och var och en för hem till sitt, förhoppningsvis med nya krafter och ideér.

Vid pennan Ivan Eriksson.

En samling av fjällnära entusiaster, foto: Ivan Eriksson

Innehåll

Fjällnära träff.....	2
Styrelsen har ordet	3
Föreningsadresser	4
Redaktörsord	4
Mer om kaseiner	5
Inspirerande energiföredrag.....	6-8
Angående stambokföring.....	8
Tjursidor.....	9-19
Svar från Krister Kortebäck	20-22
Kommentar till K. Kortebäck ..	23-24
Guldmedaljörer.....	25-26
Livdjurslistan.....	26
Snömannen	27-28

Tidningen Fjällkon

Redaktör:

Kristina Torén

Stagneliusvägen 23, 6tr

112 59 Stockholm

tel, kväll: 08/656 88 09

e-post:kristina.toren@comhem.se

Ansvarig utgivare:

Robert Nilsson

Tryck:

Kph Trycksaksbolaget AB, Uppsala

Tidningen Fjällkon är Svensk Fjällrasavels medlemstidning som ges ut ca 4 ggr per år. Däremellan skickas aktuell information ut.

Annonseringen med radannonser i tidning och info-blad med t.ex. "Köpes/Säljes" är gratis för medlemmar.

Samtliga artiklar i Tidningen Fjällkon är författade av redaktionskommittén om ej annat anges. Åsikter framförda i signerade artiklar delas inte automatiskt av Svensk Fjällrasavel, utan är författarnas egna.

Tidningen får i korta drag citeras om källan anges. Eftertryck är dock förbjudet utan skriftligt tillstånd från Svensk Fjällrasavel.

ISSN 1401-7806

Utgivningsbevis PRV nr 21560

Medlemsavgift:

300:- insättes årligen helst på Svensk Fjällrasavels BG 5361-8070. OBS! Skriv ditt namn och adress!

STYRELSEN HAR ORDET

Så har vi gått varvet runt i styrelsen och är tillbaka på ordföranden, som ni ser är vi duktigt sena med första tidningen. Det går lite tungt för oss här och var ute på gårdarna med svag lönsamhet och nog så mycket att göra. Sedan måste vi hinna med det vårliga pappersjobbet kring EU för att ha råd att fortsätta som bönder, nog känns världen lite konstig ibland! Inte var det för att hålla på så som jag drömde om att vara bonde när jag var ung. Då är det allt tur att man har arbetet med korna. Varje gång man kommer ut i lagårn blir man påmind om varför vi håller på när man får se sina fjällkor, då känns det meningsfullt och så orkar man en stund till!

Det har varit en småturbulent höst och vinter i det att vi begåvats med ytterligare en förening som vill ta lite av fjällrasen och göra den till sin. "Gammelkoföreningen" eller "Fäbo" (jag undrar vad fäbodbrukarna tycker om det namnet) som dom nu vill heta har i höst fått sin avelsplan godkänd och dessutom i vinter blivit godkända som avelsorganisation. Vi är milt uttryckt förvånade över de beslut som jordbruksverket tagit och det finns mycket att säga om det. Vi har jobbat rätt hårt med frågorna, men blivit lurade av jordbruksverket (Göte Frid) att det skulle ske samråd i frågan som sen inte blev av. Vi har överklagat beslutet till förvaltningsdomstolen och har mer på gång under april. Vi avvaktar dock beslut från förvaltningsdomstolen innan vi vidtar ytterligare åtgärder. Till nästa tidning ska vi gå igenom dom skånska inavelspojknas avelsidé och varför den är så misslyckad om man vill bevara fjällkor men för detta nummer så är det nog sagt nu.

Årets stämma blir under första helgen i augusti och i Dalarna, ännu dock oklart var men till nästa tidning vet vi. Jag hoppas att så många som möjligt kan försöka ta sig dit om inte annat så på stämman. Det blir inte bättre medlemsinflytande än att komma på stämman och säga sin åsikt. Stämman väljer styrelsen och lägger ramarna för dess verksamhet. Sen får styrelsen göra så gott den kan med det mandatet. Väl mött då!

Vi hade en väldigt inspirerande och trevlig träff nere i Enköpingstrakten 10-11 mars och det var roligt att få ansikten på medlemmar man inte träffat förut, ett stort tack till Ivan och Mona för jobbet som lades ned på den.

Nu vankas en ny odlingsäsong och livsandarna återvänder, jag önskar er alla det bästa under odlingsåret som kommer så syns vi om inte förr så vid stämman!

Robert Nilsson

Omslagsbilden:

6878 Moltas SvFj96878, foto: Elizabeth Theodorsson, läs om honom på sid 11-12.

Ordförande:
Robert Nilsson
Övre Svartlå 515
961 98 Boden
tel: 0928-401 06
fax: 0928-402 10
e-post: korn@telia.com

Vice ordförande:
Robert Eklundh
Kanalvägen 904
811 95 Järbo
tel/fax: 0290-705 25
e-post: nilsesihyttan@telia.com

Kassör:
Evy Schale
Killhult
312 98 Växtorp
tel/fax: 0430-311 18
e-post: evy@schale.se

Sekreterare:
Louise Lindqvist
Ormön 116
742 92 Gräsö
tel: 0173-371 22
e-post: gimskogen@tyfonmail.se

Ledamöter:
Thomas Lundholm
Brottan
820 77 Gnarp
tel: 0652-207 00
e-post: brottan@telia.com

Göran Lundström
Hagby-Focksta 14
740 20 Vänge
tel: 070-593 66 13
e-post: goran.lundstrom@yahoo.se

Annelie Söder
Kläcklinge Lyckan
355 96 Kalsvik
tel: 0730-59 46 95
e-post: anneliesoder@hotmail.com

Suppleanter:
Lars Halvarsson
Perjosvägen 5
782 75 Malungsfors
tel: 073-028 00 01

Anders Söderberg
Hagby-Focksta 14
740 20 Vänge
tel: 076-127 63 05

Valberedning (s. k.)
Lars-Göran Lindgren
Velinga Sjogerdala 2
522 92 Tidaholm
tel: 0502-221 11

Revisor:
Lennart Olofsson
St Bredäng 10
461 95 Trollhättan
tel: 0520-42 32 90

Revisorssuppleant:
Tove Klackenber
Västernorrland 98
424 35 Angered

Livdjursförmedling:
Mårten Dahlberg
Mariebergs Gård 1296
872 96 Bjärträ
tel: 0612-532 67
fax: 0612-531 07

OBS! Tel. tid måndagar
12-13

Stambokföring:
Göran Lundström
Hagby-Focksta 14
740 20 Vänge
tel: 070-593 66 13
e-post: goran.lundstrom@yahoo.se

Renrasighetsintyg
Robert Eklundh
Kanalvägen 904
811 95 Järbo
tel/fax: 0290-705 25

Fjällnära kommitté:
Ivan Eriksson (s. k.)
Torsvi Svanviken
745 99 Enköping
tel: 0171-830 35
Lars-Göran Lindgren
Lars Halvarsson

Avelskommitté
Thomas Lundholm
Göran Lundström
Robert Nilsson

Tidningen Fjällkon
Redaktör:
Kristina Torén
Stagneliusvägen 23, 6tr
112 59 Stockholm
tel: 08-656 88 09, kväll
e-post: kristina.toren@comhem.se
Ansvarig utgivare:
Robert Nilsson

Redaktörsord

Hej!

Äntligen! Här kommer nr 1 för 2012! Bättre sent än aldrig! Beklagat att det dragit ut på tiden.

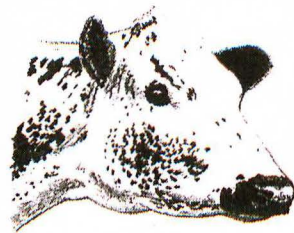
Här finner ni intressant läsning om bl. a. guldmedaljörer, energi, Snömännan och så en del om de nyaste tjurarna m.m.

Igår kom värmen och jag kunde äntligen njuta av solen på min balkong, det var efterlängtat! Nu ska det väl bli grönt så att alla kan släppa ut sina djur på bete!

Det är ju snart dags för nästa nummer så jag kommer att vara sysselsatt framöver!

Ha det bra!

Kristina

OBS! Manusstopp! OBS!
Manusstopp för nästa nummer av tidningen är den

15/5 2012!

Material skickas till redaktör Kristina Torén
e-post: kristina.toren@comhem.se
Postadress ser ni här till vänster.

KASEINER

När jag först fick kontakt med fjällkon trodde jag det var en inavlade totalkörd ko. År 1989 hade jag två kor inköpta på bygden, dock komna från Patrik Gyllenhammar på Gotland som i sin köpt stammen från norr. Dessa djur, som skulle samsas med 40 holsteinkor, uppförde sig exemplariskt. De åt när de skulle och låg och idisslade när de skulle. Holsteinkorna skulle alltid ha något att göra. Dessa sönderavlade mjölkfantomer led av bulemi. Jag insåg att deras stress smittade av sig på mig och det hela blev uppenbart när Holsteinkorna visade stresssymptom mitt på sommaren ute på betet. Det var dags att göra något åt detta. Vid bytet av ras så kom en hel del korsningar in i besättningen. En av de absolut sämsta varianterna var en Holstein/Fjäll-korsning. Hon var så otroligt dum att hon inte kunde föda sig på betet. När inte maten var serverad på ett foderbord så stod hon bara och glodde...

Nåväl, efter ett tag så fann jag en översikt på olika kaseiner i olika mjölkkraser i Skandinavien. Ett numera klassiskt diagram. Alla befintliga mjölkkraser i Skandinavien var representerade. Ett tiotal fjälldjur stod för bilden som visade att de nordiska lantraserna från Sverige, Island och Norge skilde sig från alla andra. När jag genom informationen från detta diagram fick kontakt med genetikern Anne Lundén på SLU så förstod jag att jag faktiskt var något på spåren. Hennes positiva behandling av mitt telefonsamtal om kappa-kasein, med beskrivning av varianterna A,B och E och den utslaktning som skedde av SRB-tjurarna som nedärvde E-varianten, förbyttes till tystnad när jag berättade att jag hade en Fjällkobesättning.

Jag insåg att stött på något känsligt inom svensk mejeriering. De stora raserna SRB och Holstein tålde inga uppstickare som kunde hota deras dominans. Kampen skulle bli lång.

Första delen av 1990-talet var en omvälvande tid för Fjällrasen. Svensk Fjällrasavel bildades och när EU-medlemskapet kom var Fjällrasen redo för en ny tid. Genom Jeppson på Jordbruksverket, som skötte den nystartade genbanksverksamheten, kunde en DNA-koll på de första genbankstjurarna genomföras angående de tre kaseinerna som nu är aktuella. Resultatet var synnerligen överraskande! Som jag tolkade det hade rasen en inneboende, spontan frekvens av ystningsproteinets kappa-kaseinets B-variant till mer än 80%. Jämfört med Holsteinrasen som hade max 5%. Tyvärr fanns och finns inget betalningssätt för denna fördel i ett vanligt mejeri. Man kan gott erkänna att dessa egenskaper, goda ystningsresultat, kan man bara få betalt för om man har ett eget mejeri! Tiderna är inte mogna ännu för en betalning för goda ystningsegenskaper på ett stormejeri!

Samma gäller A2-mjölken. Debatten om A1 kontra A2 har knappt startat ännu i Sverige, men jag kan nästan garantera att nästa stora debatt om mjölken kommer att gälla just detta. Skall mejeriprodukter kunna lyfta sig ur bulkvarutänkandet så måste sådana marknadsfenomen som A2-mjolk upp till konsumentnivå.

Det duger inte att denna debatt stannar hos de "närmast sörjande", experterna och rasfanatikerna. I detta resonemang finns flera frågor som cirkulerat i årtionden. Har komjölk påverkan på människans diabetes-sjukdom? En gammal undersökning från Skandinavien visar att skillnaden mellan länderna angående diabetes följer utvecklingen av förändringen av mjölkkraserna i de olika länderna. På Island är diabetesfrekvensen som lägst och där finns inget annat än den lokala lantrasen, Islandskon.

Min uppfattning idag är att alla Fjälltjurarna är användbara, utifrån vilket perspektiv man har på sin vidareförädling. Den som ystar skall givetvis prioritera kappa-kasein BB och beta-lactoglobulin BB. Den som marknadsför sin mjölk som dryckesmjölk bör satsa på tjurarna med A2-betakasein. Ty även om dryckesmjölk just för tillfället är en ovanlig produkt kan jag, nästan, garantera att det är framtidens avsaluprodukt för Fjällkorna. Av denna orsak vill jag gratulera Fjällrasen och dess djurägare till den positiva framtid som måste vara framför oss. Självklart är detta ingen färdigkattad gång att beträda, men helt klart är att vägen ändå är utstakad och den som vill gå denna väg kommer att uppleva en annan tid och strid än den som jag haft sedan jag skaffade min första fjällko.

Thomas Gunnarson
Edared

Årsstämma 2012

kommer att hållas 1:a helgen i augusti i Dalarna.

Närmare information kommer i nästa nummer!

Boka in de dagarna i almanackan redan nu!

Inspirerande energiföredrag!

På fjällnäraträffen i Enköping fick vi en glad överraskning i det att ett på pappret halvtungt föredrag om energianvändningen i matproduktionen visade sig vara ett mycket intressant och tankeväckande föredrag! Det kan ju i lyckliga stunder vara så att man blir så där glatt överraskad av ett föredrag och finner att man rycks med och får nya associationer och tankar vart efter det fortlöper, det händer inte ofta men i Enköping hände det. Den inspirerande föredragshållaren var Sheshti Johansson en 27 år ung civilingenjör med inriktning på energisystem från Uppsala universitet och SLU som kunde konsten att förmedla sitt budskap på ett bra sätt. Kanhända har hon ett plus via sin scenvana som duktig folkmusiker med fiolen som instrument. Vad hade hon då att berätta?

Det gäller att välja var vi ska satsa den energi vi har! Ett referat blir ju gärna en lite småbrysk nedskalning av ett föredrag, så kort och summariskt beskrivet så berättade hon om de tillgängliga energitillgångarna och om hur vi använder dessa i dagens samhälle. Sheshti kom in på hur mycket av den energi vi i världen konsumerar idag som kommer från olika energislager. Fossil (olja, kol och naturgas) Bioenergi (ved, flis mfl) Vattenkraft, Kärnkraft och förnyelsebara energikällor (sol, vind). Man kan då förfärande snabbt se att de fossila bränslena är oerhört dominerande och blir en kopiöst stor utmaning att ersätta i framtiden. Väldigt mycket av de fossila bränslena använder vi i dagens globala matproduktion och att vi kommer att få ändra vår jordbruksstruktur efter energitillgången och hur den ser ut är det då ingen tvekan om, frågan är bara hur nära i tiden det är. Samt inte minst hur vi ska göra det.

Som ett exempel kan nämnas att världens befolkning från 1950-1984 ökade från 2-5 miljarder människor, eller 150%. Under samma tid ökade världens spannmålsproduktion med 250% och livsmedelssektorns energianvändning ökade 50 gånger eller 5000%! Att vår moderna urbana livsstil gett en ökad energikonsumtion för att få fram maten är ju inget som är nytt för någon tänkande människa men att den är så påtagligt enormt stor som 5000% från 1950-84 är slående att se. Den har ju dessutom fortsatt öka sen dess, tiden har ju inte stått still sen 1984. Det kan ju synas vara en väldigt ineffektiv energiinsats i livsmedelssektorn, men det blir så när vi ersätter människorna med maskiner och flyttar människorna till stan och får köra maten till dom, samt inte minst höjer skördenivåerna per hektar med handelsgödsel.

Ett annat exempel på urbaniseringen i vårt eget land är att 1850 så sysselsattes 75% av folket i jordbruket med dess binärningar. 1900 var vi nere i dryga 50% för att 1950 nå ned till ungefär 25%. Vid millennieskiftet var vi ca 3% som fanns kvar i vår "bransch".

Dom fossila bränslena kommer att ta slut oberoende av problematiken kring växthuseffekten och vad den kan komma att innebära, det är ju ämne för många föredrag bara det! Först att sina är oljan eftersom vi sedan 30 år gör av med mer olja än vi hittar nya fyndigheter. Oljan kommer aldrig att sina helt, vi kommer att kunna utvinna den för andra ändamål men som energikälla är den inte intressant när man får satsa lika mycket energi för att få upp en liter olja som den literen innehåller, ja

antagligen upphör intresset ur energisynpunkt redan innan det. Naturgas finns än att tillgå och det finns fortfarande stora mängder kol att bryta men med alltmer förfärande miljöpåverkan. Sen är det ju då det där med växthuseffekten som kommer till dessutom! Vad ska vi då ersätta oljan med och kommer energin att räcka till att försörja alla människor med en samhällsstruktur som idag. Det var väl där som det började bli riktigt intressant för oss som bönder att lyssna, för att veta säkert vad som kommer att hända är inte lätt att förutspå. Men att vi kommer att bli påverkade är helt klart och att vi kommer att ha en mycket viktig roll i framtiden är likaledes klart.

Vad finns det för energialternativ?

Sheshti har tillsammans med Kristina Belfrage vid SLU räknat på olika energialternativ till de fossila bränslena som Biogas, Etanol, Rapsdiesel, Gengas mfl. Det visar sig då att det inte är helt enkelt att på ett energieffektivt sätt ersätta de fossila bränslena med alternativa bränslen. Många av systemen är rätt energikostsamma att tillverka och bygga upp. Metaller kräver mycket energi att brytas och framställas. Betong är heller inte ett byggmaterial som finns utan energitillgång vare sig när man ska framställa cement eller transportera den. Så räknar man på energikostnaden att bygga anläggningen kontra hur mycket energi den producerar under sin livstid så är inte alla alternativa energikällor så där lysande ur effektivitetssynpunkt. Etanol och rapsdiesel tar ju dessutom direkt bort resurser från matproduktionen som vi knappast kan avvara med 9 miljarder människor (Den folkmängd som vi antas plana ut på i mitten på ca 2050) att försörja. Ett faktum är dessutom att biogasanläggningar är svåra att skala ned till mindre anläggningar om man vill ha hög effekt på dem. Vill man ha stora biogasanläggningar så kräver de då istället allt mer energi vid intranporten av råvara till anläggningen. Man kan förenklat säga att vi har ett klassiskt fall av att man har ändan bak vart man än vänder sig. Det syns snabbt är att vi kommer att få en dragkamp om den tillgängliga energin mellan livsmedelsproduktion och transporter och att innan oljan sinar som drivmedel så måste vi börja ställa om för vi kommer att ha svårt att få fram energi till båda två.

Tittar man på energieffektiviteten på en dieselmotor så har den en verkningsgrad på 40-45% vid optimal verkningsgrad. En bensinmotor ligger på 25-30% och går vi in på de praktiskt möjliga alternativa bränslena så ligger rapsoljan klart bäst till med ca 40-45% verkningsgrad in i dieselmotorn, medan biogasen hamnar på 6-15% i verkningsgrad slagna av hästen med 17% verkningsgrad och gengasen med 16-17%. De flesta "high-tech" lösningarna blir för kostsamma på en mindre gård och stora gårdar blir för oekonomiska ur transportsynpunkt.

Det intressanta ur bonde och landsbygdssynpunkt blir då hur stora gårdar vi kommer att vilja ha för att effektivt kunna bruka dem och med vad vi ska bruka dem och hur vi ska kunna nå marknaden för våra produkter? Kommer vi att som förr i tiden ha mjölkproduktionen koncentrerad mer vid städerna och smör och ostproduktionen längre bort eftersom de så att säga kan samla ihop mjölken till en mer energieffektiv transport? Kommer vi åter att se gamla tiders kodrifter med över-

skotts djur som köps upp i avlägsna trakter för att drivas för egen fot till större städer och slakthusen där? Vi kommer inte att ha tillgång till handelsgödsel som idag, framställningen av den är en rejält energikrävande process, vad gör det med våra skördevolymerna? Att de kommer att sjunka är klart men hur mycket? Hur långt bort från befolkningscentra kommer vi att producera för städerna? Blir påverkan nog stor så kommer tanken att planera om samhället befolkningsmässigt att komma upp igen. Har vi inte råd att flytta maten till stan måste stan komma till maten. Hur kommer det att ske med piska eller morot och kommer vi i så fall att påbörja det arbetet i tid så att inte befintliga samhällsstrukturer kollapsar? Frågorna och funderingarna blir hur många som helst!

För att exemplifiera ett scenario med en liten gård, så har Sheshti och Kristina tittat på ett existerande litet jordbruk. I detta fall Kristina Belfrages gård i Roslagen och den livsmedelsproduktionskapacitet den kan ha under rätt ideala förhållanden. Detta scenario varierar naturligtvis kraftigt beroende på var i Sverige man placerar gården och vilka grödor man kan odla där. Men man kan räkna med ett par fasta förutsättningar.

Grundidén för resonemanget är då att

Djur ska inte äta sådant som människor äter!

Huvuduppgiften för lantbruket är att producera livsmedel, inte bränsle!

Om det finns tillgängliga restprodukter kan dom användas som biobränsle!

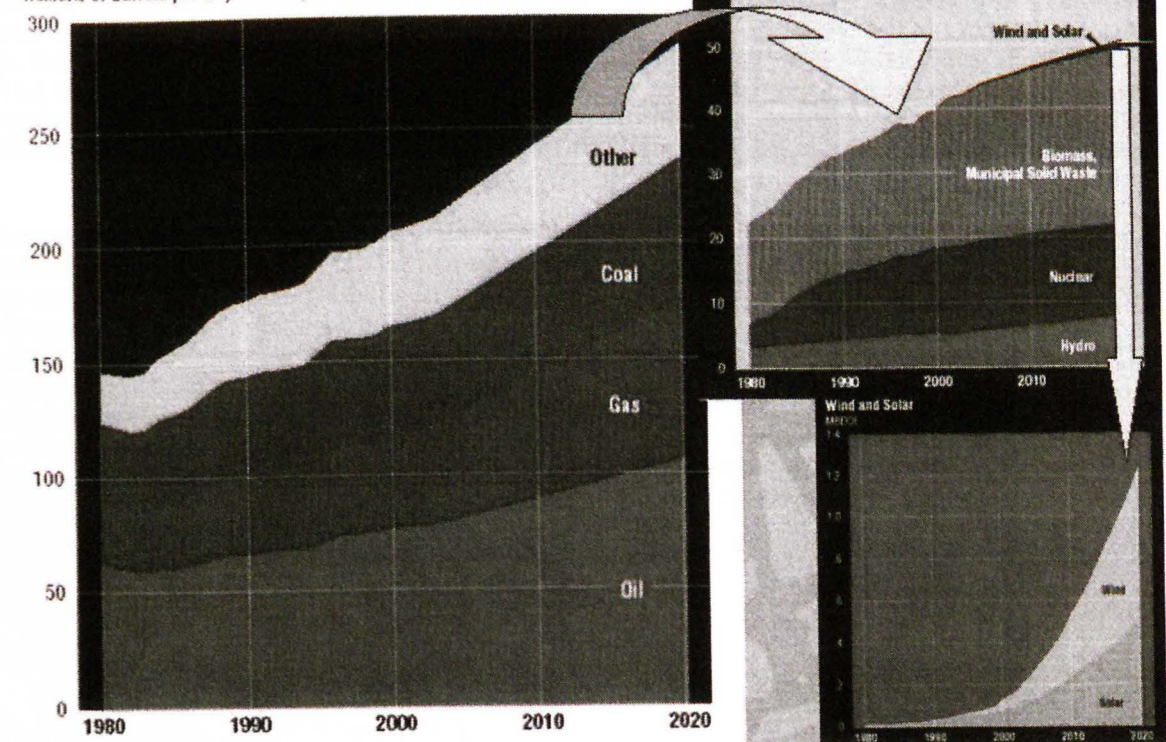
Gården omfattar 18 ha skog, 8 ha åker, 5,5 ha äng och 3,5 ha bete. På åkern odlas Raps, Höstvetete, Havre, Bovete, Sallad och potatis. Dessutom skördas grovfoder på en del av åkern för växtföljensskull samt på ängen, allt betas dessutom. Möjligt blir då att hålla 8 fjällkor med kalv då man även behöver nyttja skogsbetet för att få fodret att räcka, 36 lammande tackor som ger två lamm var, och två hästar, en nordsvensk och ett gotlandsruss samt 30 höns. Naturligtvis blir försörjningsmöjligheten räknat som antal människor som får näringen från gården väldigt varierande beroende på vilket skördeutfall man räknar på och vilken avkastning korna ger.

I exemplet räknade man på att korna ger 5300 kg mjölk på enbart hö och bete, det kan te sig som en hög avkastning, men om den får gälla som exempel så räcker gården till att försörja 65 personer och efter nedräkning för att vara mer okänsligt för variationer ca 58 personer. Då skulle översatt till antalet människor på jorden och den tillgängliga bruksbara arealen i världen resurserna kunna räcka till att föda befolkningen, men inte om den bor i städer som idag, då blir transporterna för energikrävande. I exemplet så gick en del av gårdens produktion (rapsen) till att leja in traktor för tung jordbearbetning. Alternativt är att ge hästarna mer av fodret.

>>>>

Världens energimix

Total Energy
Millions of Barrels per Day of Oil Equivalent (MBOE)

Totalt årligen ca 140 000 TWh

Ett par snabba reflektioner kring scenariot är att de skördenivåer man siktar på inte kommer att "ge sig själv" utan kommer att kräva en intresserad och skulle jag vilja påstå passionerad bonde som leder arbetet. Man hamnar i slutsatsen att dragdjur av något slag åter kommer att behövas för att någorlunda praktiskt kunna få in alternativ energi, vilket i detta exempel ger hästen en renässans, man kan naturligtvis även titta på oxalternativet. Fördelen med dragdjuren är ju att de i slutändan blir mat och inte fodrar så mycket energi att tillverka som de "mekaniska alternativen", nackdelen är merarbetet och kapaciteten per arbetsdag under bråda tider. Förhoppningsvis kanske det kan bli en del spännande innovationer mellan ny och gammal teknik som hjälper effektiviteten på traven. Man kan även se att om man vill ha mjölkproduktion som är koldioxidneutral så är skogsbetet en förutsättning och då måste vi ha raser som är anpassade för det, men dessutom ska de ha en bra produktionsförmåga för 5300 kg mjölk snyter ingen ko ur näsan på skogsbete och hö. Enstaka kor? utan tvekan! Enstaka besättningar? Visst! Hela raser? Nja, då är det inte lika enkelt. Jämför med Nya Zeeland som har en i stort betesdriven mjölkproduktion med världsraser och ligger under den nivån i snitt. Vi kommer med andra ord att behöva en uthålligt uppbyggd bra avel på komaterialet för att möjliggöra ekvationen. Några 2000 kgs kor ryms inte i detta scenario, eller dikor för den delen. Man kan då även se att det blir klara problem med för mycket varg i skogarna! Vildsvin är heller knappast nåt vi kommer att uppskatta mer än vi gör idag så dom är det nog bäst att "äta upp" snarast. Man har ännu inte räknat på den arbetsinsats som behövs göras för att driva gården, för naturligtvis är det så att effektiviteten kring skörden ökar med mer tillgänglig arbetskraft men den kostar och ska gå att hitta. Även den optimala storleken på gården beror mycket på den faktorn. Så än är det mycket kvar att räkna på men det ger ändå en intressant bild av vad som krävs för att vi ska klara av framtidens behov. Inte så lite glädjande för oss är ju även att fjällrasen är en av de raser som bäst skulle passa in i ett framtida lantbruksscenario, framtidens jordbruk behöver helt enkelt de kvaliteter och egenskaper som fjällrasen har. Det gäller bara att vi ska orka rädda den in i den framtiden vilket otvetydigt kommer att kräva att alla goda krafter hjälps åt och gör rätt. Att bevara de uppnådda produktionsanlagerna i fjällrasen blir helt vitalt för att den ska fungera som ett alternativ, dess mjölk med den ostproducerande förmågan bli likaledes en väldigt viktig effektivitetsfaktor för framtidens jordbruk. Det blir en spännande framtid!

Vi tackar Sheshti för ett tankeväckande och inspirerande föredrag och önskar henne lycka till i det fortsatta arbetet och tar det vi lärt med oss i vårt eget arbete.

Robert Nilsson

Angående stamboksföring.

För att underlätta stamboksföringen som är ett viktigt instrument i avelsarbetet så föreslår vi följande.

1, När du tar ut husdjurstekniker/veterinär så ta för vana att låta dom känna efter om kon/kvigan har två normalt utvecklade äggstockar. Detta görs lämpligast ca 1-3 månader efter kalvning innan ny dräktighet på ko, eller innan första bet/sem från ca 12 månaders ålder på en kviga. Det är viktigt att veta om kon/kvigan är juste oavsett om hon vid ett senare tillfälle ska stambokföras eller ej. Framkommer det att allt inte står rätt till så anteckna problemet och kolla en gång till lite senare. Ibland kan en äggstock vara i viloläge/inaktiv och man kan inte avgöra om den är normalt utvecklad på första försöket, låt massera den och kolla upp på nytt efter ett par veckor. Är samma avvikelse kvar är det bästa för rasen att göra korv av djuret. Framförallt använd det inte i avel!!!! Har du en mindre besättning med få veterinärbesök eller koncentrerad kalvning så är det god ide att ta ut vet/husdjurstekniker enkom ungefär 2 månader efter kalvning innan ny dräktighet påbörjats kolla då samtliga möjliga djur. På hemsidan under fliken "Avel", stamboksföring eller fliken "Viktigt att veta", Hypoplasi så kan du skriva ut föreningens intygsmall där du löpande vartefter du undersöker dina djur kan låta veterinären/husdjursteknikern fylla i djuren som är undersökta. Gör en notering på kokortet att djuret är undersökt och resultatet av undersökningen eller ha intyget i seminpärmen ihop med kokortet.

2, Gå med i individavel så att dina förstakalvare kommer med i avelsunderlaget för bedömningen av dött-rarnas exteriör på avelstjurarna. Detta är bland de viktigaste insatser som vi som vanliga bönder kan göra för rasen. Passa då på att när dom avelsansvariga som sköter den saken är på besök så exteriörbedöm dom kor som fått 2 kalvar eller fler som du vill använda i ditt eget avelsarbete. OBS! Vill du spara en tjur efter kom då ihåg att DNA-typa kon så hon är klar att bli tjurmoder. Det går inte att stamboksföra en ko förrän hon fått två kalvar och exteriörprotokollet ska vara gjort efter hennes andra kalv eller senare. Du kan däremot DNA-typa djuret från mycket ung ålder.

3, Tjurar som ska stambokföras bör ha en stambokförd moder men ett absolut minimikrav är att det finns ett "hypintyg" på modern. Naturligtvis ska även tjuren i fråga ha två lika stora normalt utvecklade testiklar. Du ska även ta ett DNA prov som visar att härstamningen är verifierad. Det innebär att både tjurens far och mor måste vara DNA-typade. Alla det senaste decenniets semintjurar och Alebäckstjurar är DNA-typade så är fadern en semintjur så är det bara att komma ihåg att DNA-typa modern. Ditt lokala "Växa" kontor (gamla husdjursföreningen) kan hjälpa dig med det när dom kommer och seminarer eller dräktighetsundersöker hos dig.

Stamboksexpeditionen

6877 Fänrik

Stb.nr: Sv fj 96877

Code nr: 3-6877

Grupp 3-tjur

Tillhör Torpe-familjen

Född: 100105

Hos: Urban Delestig, Sunnanås, Ljusdal

Ägare vid samlingstillfället: Viking Genetics

<p>Mor 434 Fina Sv fj * 031024 Avk (5,9 år, 5769 3,9 3,3 224, 193 reltal 95 98</p>	<p>Mormor 323 Fina * 990422 Avk 3,1 6374 3,8 3,3 245, 212 Reltal 86, 89</p>	<p>Mormors mor 65 Fabiola Sv fj * 940504 Avk 6,6 år 7958 4,0 3,3 317, 265 Reltal 118 117</p> <p>Mormors far 44 Fagerman SKB 6688 *921027 hos Nils-Nilsa Lbr AB. Övre Svartlå, Boden</p>
<p>Morfar 2087 Boss Sv fj 20075 * 981226 Från Mårten Dahlberg Marieberg Fjärträ</p>	<p>Morfars mor 138 Tuttan *891208 Avk 8,9 år 6413 4,4 3,6 282, 233 Reltal 107, 107</p>	<p>Morfars far 6 Hoss SKB 6636 *710318 hos Allan Nordell, Hanabacken, Myrviken</p>
<p>Far 1102 Fagott Sv. Fj 20044 *961121 Fr Nils-Nilsa Lbr AB, Övre Svartlå Boden</p>	<p>Farmor 347 Fagerlind Sv. Fj 25033 * 930829 Avk 4 år 7160 4,5 3,8 324, 273 Reltal 120, 121</p>	<p>Farmors mor 320 Fagerfrid * 911018 Avk 135 dgr 1688 4,2 3,6 71, 60</p> <p>Farmors far 155 Levi SKB 6676 * 901105 hos Rune Boström, Uttersjöbäcken, Lövänger</p>
<p>Farfar 4 Totte av Knätten SKB 6718 * 940726 hos Helga Olsson Ytterberg Sveg</p>	<p>Farfars mor 79 Tuttan * 780906 Avk 14,9 år 5498 4,3 3,6 236, 192 reltal 101, 98</p>	<p>Farfars far 6752 Katar SKB 96752 *920428 hos Leif Bengtsson, Trångsviken</p>

Exteriörbeskrivning

Namn: 6877 Fänrik

Avkastningsuppgifter

Mor:	År	Kg mjölk	Fett %	Protein %	Fett kg	Prot. kg	Rel.tal F+P	Kalvningar
	305d	3794	4,0	3,6	152	136	80 87	
	2006	3929	4,1	3,6	160	142	71 76	050926 T1084
	2007	5273	4,0	3,4	212	180	88 87	061107 K126
	2008	6611	3,8	3,3	248	221	104 111	071102 K148
	2009	6543	4,0	3,3	259	215	107 110	081111 T1126
	2010							100105 T1151

Medeltal

Mor:	5,9	5769	3,9	3,3	224	193	95, 98
Mormor:	3,1	6374	3,8	3,3	245	212	86 89
Farmor:	4,0	7160	4,5	3,8	324	273	120 121

Avelsvärden för olika egenskaper

NAT

Produktion: Mjölindex

Mjölk

Fett

Prot.

Tillväxt

Dotterfruktsamhet

Dödfödslar far

Dödfödslar morfar

Mastit

Övriga sjukdomar

Kropp

Reslighet

Mjölktyp

Bröstdjup

Kroppsdjup

Korsbredd

Korslutning

Överlinje

Ben

Hasvinkel

Ben bakifrån

Fotvinkel

Benbyggnad

Haskvalitet

Juver

Främre anfastn.

Bakjuverhöjd

Bakjuverbredd

Juverligament

Juverdjup

Juverbalans

Golstavstånd

Spenplacering

Spenlängd

Mjölklarhet

Lynne

Egen fertilitet

Tjurindex

Döttrar, kommentarer:

Undvik till döttrar efter dessa tjurar:
1102 Fagott

Övriga kommentarer:

Väldigt obesläktad härstamning jämfört med de senaste 10 årens ungtjurar. Kolinjen bakom Fänrik är den enda som stammar på mödernet från Medelpad så långt vi hittat hittills. Fädernet går tillbaka på 6752 Katar som aldrig blev återinsatt i semin efter sin ungtjursperiod. Katar hade en gedigen jämtlandshärstamning på både fäderne och möderne med en hel del lite ovanligare tjurar i stammen. Fänriks farfar Totte av Knätten var en särdeles reslig tjur likaledes med ett ovanligt möderne från Ytterberg. Fänriks far Fagott med en mer Västerbottens präglad stam har ärvt höga halter i mjölken med bra juver och mastitresistens på döttrarna.

Fänriks morfar Boss är ett mer oskrivet kort med gott om äldre jämtlandstjurar i stammen och en inte oföraktlig andel STN.

Avkastningen på modern kan synas låg men det är en liten ko som haft en allt annat än lättsam fåbodvistelse under de första åren.

6878 Moltas

Stb.nr: SvFj 96878

Code nr: 3-6878

Grupp 2-tjur

Tillhör Sagar-familjen

Född: 100216

Hos: Joachim Gustavsson, Görshorva Mjölby

Ägare vid samlingstillfället: Viking Genetics

Mor

534 Malin SvFj
031219
avk 5,5 år, 7260 4,8 3,8 347, 277
reltal 111, 106 bland bes.

Mormor

407 Malin SvFj 25109
* 971221
Avk 8,6 7725 4,6 3,7 355, 287
Reltal 115, 110

Mormors mor

374 Malin
* 951119
Avk 3,8 år 9006 3,6 3,4 325, 304 Reltal 113, 125

Mormors far

234 Sprint SvFj 20024
*960311
hos Gärde Moran AB, Lövånger

Morfar

6758 Bula SKB 96758
* 921004
Från Abrahamssons,
Torvalla By

Morfars mor

219 Smulan SKB8535
*830617
Avk 14år 7205 4,4 3,5 319, 252 Reltal 119, 120

Morfars far

943 Bass SKB 86943
*841020 hos Folke och Agda Rödman, Kallsta Lbr

Far

6839 Hadar Sv. Fj 96839
*000712
Från Mårten Dahlberg, Marieberg
Bjärträ

Farmor

41 Grina Sv. Fj 25071
* 950712
Avk 5,11 7081 4,5 3,7 321 265
Reltal 117, 110

Farmors mor

200 Grilla
* 930805
Avk 2,9 år 4593 4,7 3,8 216, 173 Reltal 85, 84

Farmors far

6759 Bam SKB 96759
* 921211 hos Elna Aronsson, Långänge Tandsbyn

Farfar

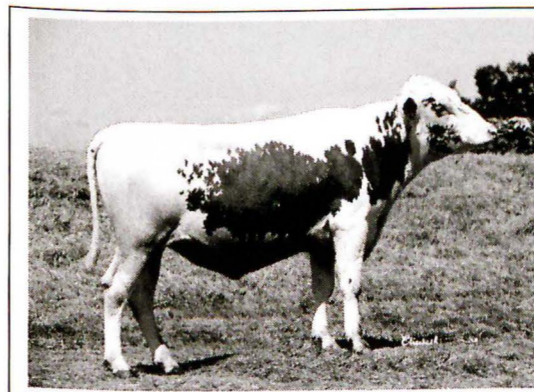
6742 Harg SKB 96742
* 900112
hos K-G Hedling
Lisselbäcka
Orsa

Farfars mor

2 Nanna SKB 8537
* 831225
Avk 4,9 år 7031 4,2 3,4 297, 239 Reltal

Farfars far

729 Homeros SKB 76729
*741129 hos Bertil Bergström, Viken, Offerdal

Exteriörbeskrivning

am: 6878 Moltas

vkastningsuppgifter

År	Kg mjölk	Fett %	Protein %	Fett kg	Prot. kg	Rel.tal F+P	Kalvningar
305 d	5070	4,9	3,8	247	192	96, 88	
2006146d	2465	4,5	3,6	110	88		060407 K 594
2007	5923	4,8	3,8	282	224	92, 86	070422 T7361
2008	7054	4,7	3,8	330	271	113, 109	080407 K647
2009	8023	4,9	3,9	391	312	123, 116	09022 K 661
2010	7650	4,7	3,8	359	290	111, 110	100216 T 7437
2011230d	4177	5,3	4	220	166		110208 T7455

reltal

	5,5	7260	4,8	3,8	347	277	111, 106
mor:	8,6	7725	4,6	3,7	355	287	115, 110
or:	5,11	7081	4,5	3,7	321	265	117, 110

svärden för olika egenskaper

aktion: Mjölkindex

Mjölk

Fett

Prot.

Tillväxt

Dotterfruktsamhet

Dödfödslar far

Dödfödslar morfar

Mastit

Övriga sjukdomar

Reslighet

Mjölktyp

Bröstdjup

Korsbredd

Korslutning

Överlinje

Hasvinkel

Ben bakifrån

Fotvinkel

Benbyggnad

Haskvalitet

Främre anfastn.

Bakjuverhöjd

Bakjuverbredd

Juverligament

Juverdjup

Juverbalans

Golvavstånd

Spenplacering

Spenlängd

Mjölklarhet

Lynne

Egen fertilitet

Döttrar, kommentarer:

Undvik till döttrar efter dessa tjurar:

6839 Hadar, 6841 Hasse

Övriga kommentarer:

Moltas möderne kommer från den mjölkstarka Malin-familjen från Joachim Gustavsson Görshorva. Ursprungligen stammar den från Dalarna och har gett flera av fjällrasens rekordkor under 90 och 2000talet. Fadern 6839 Hadar och morfadern 6758 Bula är båda bland fjällrasens bästa tjurar och förhoppningen är ju att Moltas ska få ärva de goda anlagen från fäderne och möderne.

1066 Naggen

Stb.nr: Sv Fj 20203

Code nr: 7-878

Grupp 1-tjur

Tillhör Varg-familjen

Född: 090417

Hos: Thomas Lundholm, Brottan, Jättendal

Ägare vid samlingstillfället: Louise Lindquist, Gimskogen, Andersfors

Mor

378 Nina Sv fj
* 970918
Avk (4,8 år, 4899 4,2 3,4 208, 167
reltal 89, 86
Kon kom i kontroll vid 10 års ålder

Mormor

334 Nina
* 950101
Avk 3,4 4581 4,3 3,5 197, 160
Reltal 111

Mormors mor

131 Nina SKB
* 870101
Avk 6,1 år 5755 4,3 3,7 246 215

Mormors far

9006 Nero SKB 9945 (STN 9006)
*730919
hos Erik Nerhoel, Lönset Oppdal

Morfar

9012 Josu SKB 9947
* 740408
Från John Sundt, Röros

Morfars mor

13 Fagerlin
*661130
Avk 8 år 4223 4,3 182

Morfars far

8991 Kal Bogevoll STN 8991
*651012 hos Jon Stene Bogevoll, Meldal

Far

3 Peter SKB 6871
*940711
Fr Ekeskogs Gärd, Klintehamn

Farmor

205 Glimra
* 920204
Avk 2,9 4088 5,1 3,8 210, 154
Reltal 104, 107

Farmors mor

152 Glimra
* 861113
Avk 253 dgr 4963 4,7 3,7 229, 179

Farmors far

6732 Snäpp SKB 86732
* 880829 hos K-G Hedning, Lisselbäcka, Orsa

Farfar

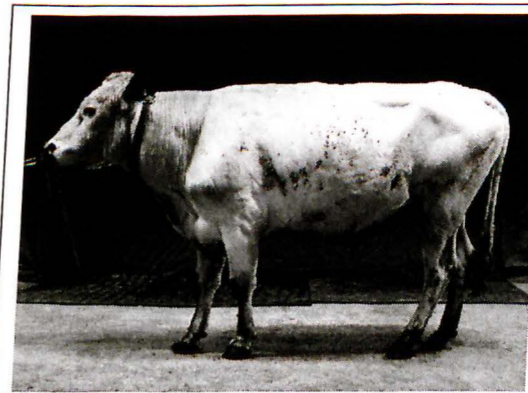
29 Ise SKB 6617
* 691224
hos Elov Elfsgård
Bångåsen
Änge

Farfars mor

41 Isabella SKB 8333
* 651024
Avk 4,11 6374 4,8 306

Farfars far

6 Tive SKB 6380
*630228 hos Helge Henriksson, Boda, Lit

Exteriörbeskrivning

Namn: **1066 Naggen****Avkastningsuppgifter**

Mor:	År	Kg mjölk	Fett %	Protein %	Fett kg	Prot. kg	Rel.tal F+P	Kalvningar
	2000	197d2633	4,0	3,5	105	93		991108 T 3319
	2001	247d810	7,0	3,0	57	24		010408 K 469
	2002							021025 T 3397
	2004							040125 T 3426
	2008	178d3359	3,9	3,5	131	117		080311 T DF
	2009	5336	4,1	3,4	220	183	98, 92	090417 T 1066
	2010	5779	4,4	3,3	253	193	93, 88	100325 K 86
	2011	5111	4,1	3,5	210	177	89, 86	110404 T 1121

Medeltal

Mor:	4,8	4899	4,2	3,4	208	167	89, 86
Mormor:							
Farmor:	2,9	4088	5,1	3,8	210	154	104, 107

Avelsvärden för olika egenskaper

NAT

Produktion: Mjölkindex
Mjölk

Fett

Prot.

Tillväxt

Dotterfruktsamhet

Dödfödselar far

Dödfödselar morfar

Mastit

Övriga sjukdomar

Kropp

Reslighet

Mjölktyp

Bröstdredd

Kroppsdjup

Korsbredd

Korslutning

Överlinje

Ben

Hasvinkel

Ben bakifrån

Fotvinkel

Benbyggnad

Haskvalitet

Juvel

Främre anfästn.

Bakjuverhöjd

Bakjuverbredd

Juverligament

Juverdjuv

Juverbalans

Golvavstånd

Spensplacering

Spenslängd

Mjölklarhet

Lynne

Egen fertilitet

Tjurindex

Döttrar, kommentarer:**Undvik till döttrar efter dessa tjurar:**
29 Ise, 3 Peter**Övriga kommentarer:**

Kolinjen bakom Naggen är den berömda N-linjen från Rut Svensson i Trångsviken. Den kom via K-G Hedling till Jättendal där Naggen är född. Modern 378 Nina flyttade som 10-åring från en uppbounden besättning till en lösdrift och klarade den omställningen galant. Hon var med i kokontrollen i ca ett år som första kalvare, sen dröjde det ända till flytten till Hälsingland innan hon kom med i kontroll igen. Hon har haft lätt att ta kalv och har inte förorsakat ett enda veterinär besök hittills. Tyvärr så började åldern ta ut sin rätt och de sista åren trivdes hon inte riktigt bra i lösdriften, låg hon helst och var hjärtligt trött på alla unga kor som ville springa runt och "leka". Därför fick hon flytta till en uppbounden ladugård hösten 2011 när hon var 14 år fyllda och förhoppningsvis kan hon där leva ytterligare några år. Hon var dräktig igen och ska kalva våren 2012. Härstammingsmässigt är 378 Nina väldigt unik i Sverige med tre generationer rent norska tjurar, Josu-Nero-Jo Moen, och detta tillsammans med fadern 3 Peter borgar för en lättanvänd härstamning. Fadern 3 Peter är ganska oprövd än så länge men farfadern 29 Ise är en av de mest intressanta genbankstjurarna vi har, och efter 29 Ise har vi ganska nyligt fått fram en tjur på Viking Genetics, nämligen 6875 Hövding.

1077 Flemming

Stb.nr: Sv Fj 20201

Code nr: 7-879

Grupp 2-tjur

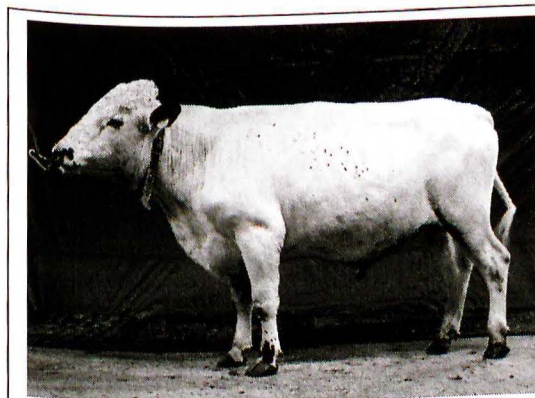
Tillhör Monty-familjen

Född: 090702

Hos: Thomas Lundholm, Brottan, Jättendal

Ägare vid samlingstillfället: Focksta Gård, Focksta Hagby

Mor 6 Flinga Sv fj 25256 * 060323 Avk (3,6 år, 7216 3,9 3,4 276, 239) reltal 110, 112	Mormor 116 Broka * 040615 Avk 1,3 5129 4,1 3,8 211 193 Reltal	Mormors mor 73 Broka * 950906 Avk Mormors far SE 33944 1063 *020823 hos Gerd Arnqvist, Hörnsjö, Nordmaling
	Morfars far SE 33944 1068 * 030525 Från Gerd Arnqvist Hörnsjö Nordmaling	Morfars mor 8 Merab Sv Fj 25012 * 870410 Avk 17,9 4609 4,1 3,6 190, 166 Reltal 115, 120
		Morfars far SE 33944-1039 *000320 hos Gerd Arnqvist, Hörnsjö, Nordmaling
Far 273 Glammen Sv Fj 20078 *971117 Fr Gärde Moran AB, Lövsånger	Farmor 617 Springlin Sv Fj 25024 * 931219 Avk 2,1 år 4934 4,6 3,5 229, 175 Reltal 109, 103	Farmors mor 473 Springlin SKB 8638 * 870312 Avk 8 år 5307 4,3 3,6 229, 191 Reltal 91, 96
		Farmors far 39 Dixon SKB 6611 * 690312 hos Adolf Jonsson Granån Robertsfors
	Farfars far 9 Glam SKB 6583 * 671220 hos Ivar Olsson, Lidgatu, Näsåker	Farfars mor 16 Glansy SKB 8105 * 580318 Avk 9 år 4685 4,3 200
		Farfars far 188 Monty SKB 5796 * 580926 hos Umeå Lantmannaskola

Exteriörbeskrivning

Avelsvärden på ras 41-tjurar

Namn:	Gr:	Kodnr:	Stamb:	Far:	Mi:	ant	Min	F%	P%	Dott	Ki	Kmf	Mast-	Övr.	Ö-tal	Ant.	Res-	Ben	Juvel	Spen-	Lynne	Mjolk	Tjur-	Sperma	
						dött				fert.			res	sjukd.	bed	lighet				längd		barhet	index		
161 Smille	1	7-549	6673	10 Smith	158 Fare	54	102	102	101	97	##	89	106	99	107								4	45	
27 Gunde	3	7-541	6674	50 Gunder	34 Ringe	12	88	104	102		97	93	96	98	98								-14	16	
165 Leo	1	7-556	6677	10 Smith	158 Fare	12	93	98	95		##	88	103	96	91								-8	585	
145 Tessar	3	7-542	6679	148 Tess	938 Ricko	13	83	98	98		97	95	98	99	96								-25	586	
1 Hubert	1	7-552	6680	6720 Jovial	708 Bill	18	88	96	97		##	95	107	104	102	1	94	105	102			110	100	-11	531
156 Zonat	1	7-543	6681	9 Zober	723 Figer	17	82	110	105		98	87	101	104	107	6	106	97	102			107	100	-20	246
23 Svempa	2	7-576	6683	67 Ringo	940 Homp.	10	91	97	99		96	85	95	99	104									-16	495
44 Fagerman	3	7-571	6688	1 Helar	72 Lager	32	106	96	100		98	89	89	99	107	10	100	102	89			94	102	2	87
41 Duvolen	3	7-565	6689	64 Griver	41 Lyster	30	84	92	98	111	##	95	92	94	98	8	106	97	95			105	97	-22	52
181 Idear	1	7-563	6691	38 Desing	9 Zober	43	82	100	97	104	##	77	96	105	105									-21	441
46 Flink	2	7-568	6693	6742 Harg	34 Ringe	14	99	102	101		##	80	103	98	95										160
164 Lim	2	7-566	6695	83 Rim	158 Fare	23	96	98	100		98	90	102	101	110	9	98	89	95			100	107	-7	473
157 Lirken	3	7-554	6698	79 Nill	158 Fare	23	98	103	102	103	92	95	110	96	101									-1	284
170 Snabbe	1	7-581	6703	127 Snö-S.	2 Miss-L.	27	75	93	98	108	86	74	98	103	95									-29	895
3 Dollar	2	7-577	6707	940 Hompen	6 Hoss	19	87	96	97		90	95	97	101	102									-16	279
178 Terrin	3	7-598	6714	145 Tessar	743 Bisko	15	89	100	99		##	84	99	101	115	5	103	100	104			105	116	-10	1002
3 Peter	1	7-592	6871	29 Ise	6732 Snä	17	89	103	102		91	90	111	102	99										281
71 Dunkel	3	7-599	20000	1 Helar	64 Griver	12	82						111	81		1	98	102	95			92	107		1133
40 Pelle	3	7-596	20001	6748 Bör	786 Maro	33	108			98			108	79		7	106	107	97			94	102		324
30 Herman	2	7-703	20005	34 Lysing	6715 Lage	13	94			102	95	108	111	92		7	96	100	102			92	111	-5	766
2000 Maraton	3	7-704	20006	710 Agaton	786 Maro	28	92			100			110	78		8	106	107	95			87	121		677
192 Snögubben	1	7-706	20008	170 Snabbe	142 Ragn	10	82				85	101	115	78		2	98	107	102			110	95		458
32 Goding	1	7-707	20009	733 Gandi	6718 Joar	20	94				96	103	118	81		1	98	100	102			97	92		352
234 Sprint	2	7-738	20024	302 Misse	159 Sile.	16	93			108			114	80		10	94	100	95			105	104		248
208 Monogram	3	7-702	20025	9005 Mono	85 Nalle	14	85			103			113	81		1	101	100	102			100	107		516
1085 Fido	2	7-723	20028	709 Gulle	65 Lur	17	97			97	93	107				11	93	97	95			118	102		99
1080 Major	2	7-724	20033	127 Desir	940 Homp.	22	99			100	90	115	106	81		6	106	97	97			107	114	-2	666
2027 Drutten	3	7-725	20035	6763 Svartus	17 Rino	14	88				83	109	105	88		3	93	110	97			105	97		229
7114 Gubben	3	7-740	20039	27 Gunde	791 Karat	10	83				83	116	109	79		2	98	107	106			97	95		536
1095 Flise	2	7-744	20045	302 Misse	65 Lur	30	96			108	92	98	110	75		11	94	87	93			125	107	-6	297
1006 Glunt	2	7-743	20050	6758 Bula	940 Homp.	12	104			100	84	117	107	82		4	106	110	95			105	109	5	168
120 Viss	3	7-763	20069	6780 Misse	710 Agaton	11	102				85	125	113	82		3	100	107	91			105	92		114
2087 Boss	3	7-781	20075	6 Hoss	786 Maro	12	88			106	106	109	109	74		9	101	100	95			115	109	-14	174
57 Filur	3	7-782	20076	44 Fagerman	786 Maro	28	112	genbank		100	104	97	97	74		9	98	100	102			105	104	12	62
135 Stig	3	7-795	20110	44 Fagerman	708 Bill	10	91			103	109	103	85			5	100	110	100			105	104	-9	77
1202 Rist	3	7-805	20124	1159 Elon	41 Duvolen	12	107			107	110					4	103	94	100			100	100		537
7230 Don Juan	3	7-806	20125	41 Lyster	1088 Flim.	11	91			103	109					7	103	107	100			100	102		423

Ungtjurar och väntetjurar från Viking Genetics

Denna lista utgörs av de nya ungtjurarna som vi rekommenderar att ni använder i så stor utsträckning som möjligt. Väntetjurarna är de tjurar som gått ut i tillräckligt stort antal doser (ca 500 st) och som i väntan på sin avkommeprövning är så kallade väntetjurar.

Namn:	Grupp:	Kod nr:	Sid nr:	Far:	Mi:
6873 Faramir	3	3-6873	SvFj966873	57 Filur	2000 Maraton
6875 Hövding	1	3-6875	SvFj966875	29 Ise	196 Lulle
6877 Fänrik	3	3-6877	SvFj966877	1102 Fagott	2086 Boss
6878 Moltas	2	3-6878	SvFj966878	6839 Hadar	6758 Bula
6879 Sidor	2	3-6879	SvFj966879	6854 Josef	6839 Hadar
6881 Översten	2	3-6881	SvFj966881	6845 Baba	6765 Homa
6880 Gulleman	3	3-6880	SvFj966880	6849 Aragorn	30 Herman
Väntetjurar					
6860 From	2	3-6860	SvFj 96860	6765 Homa	6742 Harg
6862 Balazar	2	3-6862	SvFj96862	6702 Bazar	234 Sprint
6864 Vidio	3	3-6864	SvFj 96864	120 Viss	40 Pelle
6865 General	3	3-6865	SvFj 96865	6780 Misse	40 Pelle
6867 Rapp	3	3-6867	SvFj96867	56 Riv	715 Rito
6869 Martberg	1	3-6869	SvFj96869	1 Solberg	161 Smille
6870 Salvador	2	3-6870	SvFj96870	6858 Rille	6839 Hadar
6872 Snökung	3	7-6872	SvFj96872	1202 Rist	208 Monogram
Inköpta kalvar/ungtjurar på gång under vår och sommar 2012					
6882 Fidalgo	2	3-6882	SvFj96882	1002 Manitou	7174 Minth
6883 Hussl	2	3-6883	SvFj96883	1095 Flise	6746 Hompest
6884 Messias	2	3-6884	SvFj96884	302 Misse	6787 Laro

Har Ni en framtida avelstjur på gång?

Som alltid är det intressant att få information från Er om tjurkalvar som kan vara intressanta för avel. Hör av Er till Thomas Lundholm, tel: 070-731 36 14, mejl: brottran@teja.com

Angående Robert Nilssons artikel i nr. 4 2011 av Fjällkon Bohuskulla bluffen, eller bedrägligt beteende!

Denna rubrik på en tre sidor lång artikel möts man av i tidningen Fjällkon. Vi har i styrelsen och tillsammans med genbanksansvariga diskuterat hur vi ska bemöta denna artikel som inte bara vi utan också många andra betraktar som ett rejält övertramp. Vi har som princip att inte i vår tidning hoppa på andra föreningar utan föreligger det någon form av meningsskiljaktigheter så ska de lösas genom en öppen och ärlig diskussion mellan styrelserna. Nu kommer saken i ett annat läge, nu har vi blivit påhoppade och då måste vi reagera inte minst för våra medlemmars skull. Jag har begärt att få gå in med ett genmäle i tidningen Fjällkon, men ännu inte fått något svar. Det fick vi inte vid det förra påhoppet och det lär vi väl inte få nu heller. Jag borde ha förstått att något var på gång, eftersom jag under år 2011 inte fått ett enda nummer av deras tidning Fjällkon och det var likadant förra gången det begav sig. Vi har dock hela tiden försett dels sammankallande i deras fjällnära kommitté dels redaktören med varje nummer av vår egen ALLMOGEKON. Jag har med andra ord inte läst artikeln direkt i tidningen Fjällkon, men givetvis fått den refererad och kommenterad av flera personer som har tidningen Fjällkon och som dessutom är medlemmar i vår egen förening. Det enda skriftliga exemplar jag har är en halvtaskig kopia som jag fått i ett brev utan avsändare. Den här kommentaren till artikeln skall ses som en information till våra medlemmar och jag kommer givetvis att skicka den till Robert Nilsson för kännedom. Det har jag för övrigt gjort tidigare, men aldrig fått något svar.

Vi har ju tidigare haft både påhopp och undringar som föranlett oss att gå in och förklara hur bevarandearbetet med bohuskullan började och hur det fortlöpte. I ALLMOGEKON nr.3 2006 finns en ingående beskrivning, i nr. 1 – 4 2007 finns dels de genetiska riktlinjerna, dels de forskarrapporter som Robert Nilsson hänvisar till när det gäller att de fjällnäras ursprung, men som han för övrigt inte vill kommentera. Orsaken är helt enkelt den att de ger en helt annan bild av situationen än den Robert Nilsson försöker måla upp. Kanske vore det på sin plats att presentera rapporterna i tidningen Fjällkon? Jag ställer gärna hela materialet till redaktörens förfogande för fri disponering i Fjällkon. Vidare finns ett genmäle till Robert Nilsson i min ledare i ALLMOGEKON nr.4 2006 och till Anders Jonört, dåvarande ordf. i fjällrasföreningen, i samma nr. 4 2006 av ALLMOGEKON. Den som inte har tillgång till dessa nr. kan gärna höra av sig till red. så kan vi ordna så ni får tillgång till dem.

Det finns många bottnar i detta med att Robert Nilsson gör dessa påhopp, men precis som tidigare har det troligen att göra med att man har problem inom föreningen och vill försöka sätta fokus på något annat, vidare på Robert Nilssons tillkortakommanden i flera avseenden, problematiken med de fjällnära, "själv målet" med Kantanens rapporter, för att bara nämna några.

I artikeln med ovanstående rubricering säger Robert Nilsson att "det har kommit in reaktioner till oss i föreningen om den s.k. bohuskullan det sista året och ännu mer sen det dök upp en bild i Land för ett tag sedan. Ska man kort sammanfatta reaktionerna så är dom undrande och irriterade och flera har velat ha en noggrannare redogörelse för vad det är för kor som getts namnet bohuskulla". Då frågar man sig varför han inte gick direkt till vår förening och bad oss berätta om bohuskullan. Så har vi t.ex. i vår tidning ALLMOGEKON haft en artikel om de fjällnära, naturligtvis skriven av Birgitta Karlsson som då var sammankallande i fjällnära kommittén. Syftet med artikeln är givetvis något helt annat, det förstår man om man läser vidare: "Vi har läst på rätt noggrant så vi ska ge vår bild av de djur som man kallar så unika under namnet "bohuskulla". Vad vi har för åsikt framgår och syns antagligen redan i överskriften och vi får väl se vad du som läser detta tycker när du läst färdigt." Ovanstående citat andas frustration lång väg och det framgår klart att här var inte fråga om att ge en information om bohuskullan utan att istället ge en ren nidbild som passar in i Robert Nilssons syften

med att smutskasta vår förening. Robert Nilsson har "läst på" ungefär som fa'n läser bibeln och avsikten är ju att sätta fokus på något annat än de problem som uppstått när hans medlemmar skickar negativa signaler om avelsplanen, kraven för miljöstöden och kostnader för Mutrostödet m.m.

En annan bidragande orsak till detta påhopp har säkerligen debatten när det gäller bevarandet av den fjällnära boskapen varit. Den spårade tidvis ur totalt och vår förening försökte inta en neutral roll med en öppen attityd mot båda "lägren", en inte helt lätt uppgift. Mellan raderna i artikeln kan man också avläsa en besvikelse och irritation över att vi så lättvindigt fick egna ras koder på de djurgrupper som vi bevarar.

Så över till själva artikeln som bär typisk Robert Nilsson signum, även om den undertecknats av ytterligare två personer. I sin vanliga stil så raljerar han över det mesta, briljerar gärna med sina kunskaper för att ge ett intryck av att kunna och veta det mesta, också det han helt tydligt inte vet ett dugg om. I vanlig stil odugligförklarar han alla som sysslar med bevarandearbete och som inte har hans bakgrund dvs. har sysslat med kor hela sitt liv. Robert Nilsson har aldrig accepterat och kommer aldrig att acceptera att man hittar en grupp djur som dessutom av naturliga skäl är inavlade i större eller mindre grad och startar ett bevarandearbete med djurgruppen ifråga. Han menar att man kan inte påbörja ett bevarandearbete om man inte kan påvisa ett klart samband med en djurgrupp som finns dokumenterad just där långt tillbaka i tiden.

Han sätter på sig sina skyggglappar och blir då närmast betagen i sin förmåga att vitsa till det och skriva lite klatschigt och ibland t.o.m. elakt. Han verkar då inte förstå att han i själva verket slår ner på och förkastar mycket av det bevarandearbete som utförts och utförs av besjälade djurägare, föreningsfunktionärer, personer som Nils Dahlbeck och Håkan Hallander men också hans egen förenings fjällnära kommitté! De har nämligen arbetat på samma sätt som vi gjort med bohuskullan och till och med begärt och fått ta över material av oss.

Vidare ifrågasätter han Roland Åkessons engagemang i det hela, insinuerar bl.a. sanningshalten i hans uppgifter. Han raljerar över att vi kallar dem unika, ondgör sig över inkorsningen av "dåliga" fjällrastjurar och att vi nonchalerar könskörtelhypoplasin, att vi kan bara så där kan byta namn på en ras och kalla dem för ett annat rasnamn, raljerar över benämningen bohuskulla och sist men inte minst att vi (ni får gärna läsa jag) skulle ha bluffat både Jordbruksverket och EU.

Det står naturligtvis var och en fritt att ifrågasätta om den grupp djur som man bestämmer sig för att försöka bevara verkligen är bevaransvärd. Robert Nilsson anser med sin ringa kunskap om de lokala förhållandena och om de faktorer som vägdes in att gruppen inte var bevaransvärd, men vi gjorde det. Vi litade på Roland Åkessons och småbrukarnas redogörelser och detta sammanvägt med andra faktorer så beslöt vi att göra ett försök att bevara de här djuren tillsammans med de två övriga raserna som föreningen tagit sig an. Ingen skugga ska heller för övrigt falla över Roland Åkesson, han rekvirerade precis som de flesta andra fjällrasägarna "bra" fjälltjurar i god tro. De tjurar som Robert Nilsson ondgör sig över är ju samma tjurar vars avkommor man fick hålla till godo med när restaureringsarbetet med fjällkorna påbörjades genom Projekt rädda fjällkon. Där tilläts en viss inkorsningsprocent, medan vi slöt gruppen, väl medvetna om bristerna i fjälltjurarnas bakgrund och kompletterade med fjällnära tjurar istället, eftersom gruppen var liten och tjurmaterialet inte det bästa, med tanke på bakgrunden. När det gäller att plocka ut lämpliga fjällnära tjurar hade vi ett bra samarbete med den fjällnära kommittén personifierad genom Birgitta Karlsson och jag själv hade också en hel del kontakter med dåvarande ordföranden Patrik Gyllenhammar, en rejäl karl, han hade liksom Birgitta nyanserade åsikter om bevarandet av de fjällnära och även till bohuskullan.

Beträffande oron för könskörtelhypoplasin så delar jag Robert Nilssons åsikter om den och dess ev.

verkningar. Men det är väl ändå inte varken era eller våra medlemmar som ska gå in och bekosta detta, utan här är det läge för att påverka Jordbruksverket att ta ansvar för och bekosta detta. Vi skulle gärna se att Fjällrasföreningen med sina kunskaper för en gångs skull gick in och tog initiativ till åtgärder som kan gynna alla raser. Tag gärna tag i detta, vi ställer upp och det gör säkerligen rödkulleföreningen också.

Här ska också påpekas att Robert Nilsson m.fl. menar att vår förening försökt att få fjällrasföreningen att ta över bohuskullorna och att vi blivit nobbade på grund av det dåliga tjurmaterial. Så var det inte alls. Tvärtom så var det faktiskt så att våra bohuskulleägare erbjöds medlemskap i den då nybildade fjällrasföreningen, men tackade nej och ville vara kvar i vår förening och det var nog lika bra det med tanke på hur det fungerar idag.

Robert Nilsson har också kommentarer om att vi använde många olika fjällnära tjurar, men det är helt i linje med vår avelsfilosofi och med populationsgenetikens grunder också för övrigt.

Vi ansåg inte alls att våra bohuskullor var "unika" från början, tvärtom var vi faktiskt tveksamma till hur mycket av Kynnefjällsdjuren det egentligen var kvar i dem. Kantanens undersökningar visade ju sedan att det trots allt måste finnas en del kvar i dem. Det är inte vi som myntat begreppet "unika" eller "unikt genmaterial". Det är populationsgenetikern Stefan Palm som gjort det i sin sammanställning över de båda rapporterna. Lagg märke till att vi inte med ledning av resultatet i rapporterna bett övriga rasföreningar som bevarar nöt att slänga sig i väggen, men det är väl heller inte fel att referera till resultaten om de stärker oss i vårt bevarande och när vi möts av belackare. Däremot behöver man inte ha någon större fantasi för att föreställa sig vad Robert Nilsson skulle sagt och gjort om resultaten varit de motsatta. Båda rapporterna liksom vi själva i våra kommentarer konstaterar också att alla raser är bevaransvärda av olika skäl.

Benämningen bohuskulla är väl ganska naturlig, kulliga kor i Bohuslän, lika naturlig som fjällnära eller på de djurslag som finns med i olika bevarandeprojekt och som ofta är uppkallade efter socknar, landskap, trakter m.m. Man kan ju undra varför det skulle vara sämre att kalla en variant av fjällko för bohuskulla än en annan variant för fjällnära.

En poäng i sammanhanget är att när folk läst Robert Nilssons "litanian", så kommer man till slutsatsen att vad föreningen Allmogekon bevarar är ju ingen egen ras utan en fjällko! Jaha, och har vi sagt något annat? Vi har aldrig i något sammanhang påstått något annat än att bohuskullan inte är en egen ras utan är en variant av fjällko och det framkom ju också tydligt i de båda rapporterna. Robert Nilsson kunde med andra ord skippat allt mellansnacket i "litanian".

När vi jobbat en tid och EU bidragen blev aktuella upptäckte jag att vår tvångsanslutning till s.k. officiell registrering inom Svensk Husdjurskötsel (SHS) var helt meningslös och dyr dessutom. Efter många kontakter med Jordbruksverket lyckades jag få dem att förstå det meningslösa i det hela och när det också uppdagades att SHS inte brydde sig, ja, då blev vi med benägen hjälp av Jordbruksverkets jurister och en massa pappersexercis godkända som egen officiell registrator av våra allmogekor. Vi fick bland annat skriva plan och riktlinjer och fick samma status som SHS, nuvarande Svensk Mjölke .

Detta innebar också att när detta med raskoder kom så var det helt självgående. Vi hade inga kontakter med varken Jordbruksverk eller EU utan alla tre grupperna tilldelades var sin raskod och så var det inte mer med det. Så i vilket sammanhang jag eller någon annan skulle gått in och bluffat både Jordbruksverket och EU, det förstår jag uppriktigt sagt inte. Det fanns heller inga invändningar när vi redan 1993/1994 redogjorde för att vi tillsammans med våra övriga två raser ville bevara en variant av fjällko som vi benämnde bohuskulla. Så har det sedan varit i alla avelsplaner och också när vi blev egen officiell registrator för våra allmogekor.

Så, du som läst detta, vem tycker du det är som egentligen försöker bluffa och bedra?
Krister Kortebäck

matador samt en liten del okänd ras, öppet vilken.

Inavlar man den blandningen som man gjort i sin genbank så får man resultatet att den skiljer ut sig från ursprungsrasen eftersom man tappat gener i inavlen och korsat in gener från minst en annan ras. Är det då seriöst bevarande? Har Kortebäck torrt på fötterna? Nej jag kan inte se annat än att stövlarna bildligt talat "är fulla i håll"!

Alla gener som finns i Bohuskullan finns dock fortfarande kvar i fjällrasen och dessutom dom man inavlat bort i sin genbanksverksamhet. Det är bara den västfinske 60-tals matadoren Makarios som via sin son 745 Macke finns bättre representerad i Bohuskullans genbank än i fjällrasens. Å andra sidan så finns det ju en finsk avelsförening som bevarar Makarios arv i den västfinska rasen så dom generna finns även dom för framtiden. Ville man så skulle man kunna se fjällrasen som guln på Ronny Olssons genbanksägg och Bohuskullan som ett litet halvilt korsningsexperiment utanför ägget. Bohuskullan har helt enkelt inget bevarandevärde som egen ras eftersom den inte är det utan en inavlad och utarmad liten del av fjällrasen. Det är synd att det kastas bort miljöstöd på att förstöra genetisk mångfald i en förmenad genbanksverksamhet. Därför är Kortebäck "blöt om fötterna"!

Vem äger ansvaret för att upplysa om hypoplasi?
Kortebäck gör ett nummer av att vi skriver om Bohuskullan för att förvilliga alla som är arga för de ändrade reglerna för att få avelstjurar godkända. Han verkar veta mycket om den saken och jag kan ju inte veta hur många missnöjda fjällrasägare som pratat med honom i ärendet. Till mig har det ringt ca 4-5 st och varit tveksamma till det kloka i förslaget och jag vet att ytterligare en ringt till Evy Schale eftersom "det inte är lönt att prata med mig för jag ändrar mig ju inte". Dom personer som jag pratat med har godtagit de argument för ändringen jag framfört. Inga motioner i ämnet om att ändra på reglerna har väckts, så vet jag inte hur jag skulle ha upptäckt den kritikerstorm som påstås ha funnits? Det är faktiskt så att det är fler som hört av sig och varit glada över bohuskulleartikeln och tyckt att det var "ord i rätten tid" än det är dom som hört av sig med missnöje över skärpningen av tjureglerna. Vad som går att uttolka av det lämnar jag över till Kortebäck med sin tydliga genuina kännedom om fjällrasföreningens inre vedermödor, och sina blöta fötter höll jag på att säga.

Vad gäller ansvaret för Bohuskullorna så är det dock ingen tvekan om vart det landar. Jag har svårt att förstå den totala brist på ansvar som styrelsen i Allmogekon visat hittills i den frågan. Speciellt nu när man inte ens påstår sig ha en egen ras utan bara en inavlad fjällrasvariant. Att ha ägt frågan i snart 20 år utan att ha gjort något, aldrig rådfrågat dom som kan frågan eller tagit ansvar och satt sig in i historien kring den ras man ansvarar för, eller nämnt det i en avelsplan, det är svagt, mycket svagt. Men tyvärr inte oförklarligt för dokumentation av rashistoria och nötkreatursavel är inget man håller på och stör sin genbanksverksamhet i Allmogekon med så varför vara förvånad.

Rödkulleföreningen kan Kortebäck lämna därhän i denna fråga för dom har inte några problem med köns-körtelhypoplasi, dom använder inte fjällrastjurar i sin

Kommentar till Krister Kortebäcks synpunkter.

Ja, det är inte alltid lätt att veta var man ska börja, naturligtvis borde jag begripit att reaktionen skulle bli stark baserat på hur illa det lät från Kortebäck för 5 år sedan då ett par meningar i en artikel berörde Bohuskullan och det blev nog stämmigt redan då. Men jag ska försöka att inte vara för petig i kommentarerna, jag bryr mig inte om att ta upp alla av de rätt svepande anklagelserna mot min person, om dom får ni döma själva, men jag vill gärna att åtminstone överskriften ska vara rätt. Vi skrev "bedrägligt bevarande" inte bedrägligt beteende och det är en skillnad mellan de två enligt mig. Som synes så ligger vi rätt långt från varandra och efter detta svar så stänger vi diskussionen kring Bohuskullan, för nu vet vi var vi har varandra i den frågan och att stöta den vidare i detta forum ändrar inte på något.

Har Kortebäck torrt på fötterna?

Jag hade dock på något sätt ändå hoppats att Kortebäck skulle komma fram med ett enda historisk belägg av deras påstådda Bohuskulla, när han nu fick breda ut sig så mycket han ville. Något enda litet att klänga sig fast vid för att kunna påstå att det man säger på Allmogekons hemsida och i skrifter att "Bohuskullan är en variant av fjällko som förr fanns på de karga betena i norra Bohuslän" skulle vara med sanningen överensstämmande, men icke! Inte ett enda historiskt belägg för sin rastes! Inte ett enda bemötande av de faktabaserade påståenden vi gjorde, det är ändå lite trist! Att det måhända blev "raljant" i tonen beror på att det är svårt, fruktansvärt svårt att vara allvarlig när man närmar sig och granskar de påståenden som Allmogekon gör, speciellt om Bohuskullan. Det mest förtroendeskapande Kortebäck kan komma på är att "man litade på den som kom med historien". Vilket sätter rasstarten för Bohuskullan till 1980, imponerande gammalt för att vara en lantras! Sedan kommer den vanliga svängen om att genetiska undersökningar visat hur unika deras raser är och att det var en populationsgenetiker som gett dom det epitetet.

Att rätt tolka genetiska undersökningar.

Jag har pratat med Juha Kantanen om de undersökningar som åberopas av Allmogekon, och Kantanen säger att sättet dom gjorts på är dåligt passande för att beskriva domesticerade djurslag (tamdjur). Dom passar bättre för vilda djur, vilket kanske förklarar att en populationsgenetiker som själv beskriver sig som ett "betongbarn" och forskat på Ål, Mal och Vårsiklöja utnämner allmogeraserna till speciella. Missförstå nu mig inte, Stefan Palm är otvetydigt en kunnig genetiker men om han bibringats Allmogekons påhittade rashistorier som grund så är det inte lätt för honom som en utomstående att hamna rätt i tolkningen. Svårare än så är det nog inte.

Det undersökningarna visar är i första hand hur pass långtifrån varandra som populationerna/raserna står. Det är därför inte så svårt att begripa att om man inavlar en grupp (tar bort gener) så kommer den att särskilja sig från de övriga, det säger dock inte ett smack om dess eventuella genetiska värde. Vi kan då ta Bohuskullan som exempel. Där vet vi ju via härstamningarna i Bohuskullans genbank att den inte innehåller annat än stamboksförd fjällras, fjällnära tjurar och en västfinsk

avel, fråga din kompis Gustav Larsson om du nu inte tror mig.

Sedan kan det verka frestande att kräva att jordbruksverket ska betala för allt man gör, nu är det kanske inte så att det är min första tanke när jag vaknar att kräva pengar där för att vilja ta ansvar. Svensk Fjällrasavel har ett ansvar för frågan som avelsförening för en ras som har en känd genetisk problematik, om än på en mycket låg hanterbar nivå (tack vare att den kollas fortlöpande). Att den inte får breda ut sig ytterligare utan ska fortsätta vara en marginell sak är helt enkelt livsavgörande för föreningens och rasens trovärdighet, det är inte raketvetenskap. Vi kräver samma sak av alla som tar sig an att avla med fjällkor! Vi tar mycket seriöst på det bevarandearbete vi bedriver och vill att det ska hålla även i framtiden. Kortebäck har däremot inte på snart 20 år bekymrat sig i frågan som han faktiskt äger även han som "fjällrasordförande" för sin egen del av fjällrasen, han är till och med den längst sittande ordföranden för en del av fjällrasen så han har ju haft tid att "läsa på". Därför är Kortebäck "blöt om fötterna".

Vad respekterar jag?

Jag ler en aning när jag läser de tvärsäkra utsagorna om vad jag tycker och tänker. Det är alltid lite farligt att påstå sig veta vad som en annan person som man inte träffat eller pratat med respekterar för saker eller personer. Jag har lärt mig genom livet att man kan stöta på respektingivande människor på de mest oväntade ställen. Självklart respekterar jag människor med engagemang om det är för en bra sak eller åtminstone inte en skadlig sak, är engagemanget tveksamt ur min synvinkel så kommer saken i en annan dager. Jag kan känna stor respekt för politiker ur olika läger även sådana som har åsikter som inte jag delar om jag bara känner att dom är äkta och inte skadar andra. Lika självklart är det att respektera engagemanget kring bevarandet av husdjursraser även sådana som jag inte har själv eller är intresserad av, men självklart tycker jag att bevarandet ska ha en grund och kunna stå på egna ben i så motto att det ska finnas en trovärdig rashistoria att redovisa. Det finns det inte i Bohuskullefallet. Därför är Kortebäck "blöt om fötterna".

Sedan kan man väl tycka att jordbruksverket borde ha haft förstånd att stoppa detta i sin linda, så all skuld för detta svammel skall inte falla på Kortebäck. Jag minns hur vi i mitten på nittioalet var kallade på ett möte i Jönköping rörande något kring fjällrasen när Sven Jeppson vred sig som en mask på en krok över att behöva berätta om den "nya rasen". Sven Jeppsons genans inför att måsta berätta om den var påtaglig och han vädjade om att vi inte skulle "bråka om saken". Jag kan förstå hans vanda i den frågan, det var inte ett beslut att vara stolt över. Vår egen skuld i frågan är att vi skulle ha protesterat mer då, men vi hade så fullt upp med allt Svensk fjällrasavel behövde göra att det sjönk undan. Mycket också för att vi tyckte att Sven var en i grunden mycket snäll människa. Det skulle gå att kommentera så mycket mer av det Kortebäck säger, men det får räcka för vi får inte plats med allt i en tidning. Sammanfattningsvis så gäller följande för mig och för dom som undertecknade artikeln med mig.

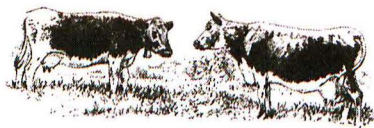
Bohuskullan är en påhittad ras med som det syns en påhittad historia och består i praktiken av inavlade fjällkor med SKB inslag, därför är namnet Bohuskulla i

praktiken en "BLUFF" som vi skrev i rubriken på förra artikeln.

Man kan inte bevara gener i en sådan liten genbank som den Bohuskullan utgörs av utan att få en sådan stark genetisk drift att man rätt snabbt tappar material ur den. Det spelar därvidlag ingen roll att man försöker gömma sin inavel bakom täcket av populationsgenetik, vilket bevisas av de genetiska undersökningarna. Sedan är det otroligt oproduktivt ur alla synvinklar att försöka bevara djur som har en uppnådd genetisk kvalitet (via att dom använts som mjölkkor) genom att inte använda dom och stänga in dom i en liten grupp. Den genetiska driften i en så liten population blir så stor att den med lätthet blir lika genpåverkande/genexkluderande som vilken intensiv husdjursavel som helst. Med den skillnaden att i en kontrollerad avel vet man vad man vill uppnå och vad man har kvar medan Allmogekons "ickekollande" av att man har egenskaperna kvar möjliggör illusionen av en "genbank" och ett bevarande. Därför är bevarande under Bohuskulle-täckmanteln ett "BEDRÅGLIGT BEVARANDE" för man har i framtiden inte kvar det man "satt in på banken" och det är synd, mycket synd att bevarandentusiaster bibringas tron att den har något gott med sig för framtiden. Jag känner ingen som helst tillfredsställelse över att sära ägare till Bohuskullekor som trott att dom haft djur av en av "världens mest hotade raser" som det gått att läsa om på nätet. Men jag vill inte att det ska råda någon som helst tvekan om vad jag tycker och känner i den här frågan. Om någon om trettio år läser om bohuskullor och undrar vad det var så vill jag att det ska gå att läsa vad det egentligen var för något och inte något svammel om karga beten i Bohuslän. Bevarandearbetet är alldeles för viktigt för att vi ska kunna säkra en biologisk mångfald för våra barn och barnbarn för att vi ska ägna oss åt den sortens genetiska enfald som genbanken för Bohuskullan är.

Sammantaget gör detta att i mina ögon så är Kortebäck bildligt talat "blöt om fötterna" och långt, långt ut på svag is eftersom han lett denna verksamhet under hela tiden. Jag hoppas han hittar hem välbehållen och kan byta och få torrt på fötterna. Receptet för den färden fanns i sista stycket på förra artikeln!

Robert Nilsson

Sune Beronius och Ingrid Alm, foto: Jann Lipka
Guldmedalj efter minst 23 års handmjölkande leveranser till Milko/Dalamejerier!

Guldmedalj efter minst 23 års handmjölkande leveranser till Milko/Dalamejerier
Det har systrarna Nancy o. Ingrid Alm, Dysberg, Älvda-len och nu avlidna mor Svea presterat.
Den 19-21/2 for Ingrid med maken Sune Beronius ner till Kungsbuder (Stockholm) för boende på Hilton hotell, guidning och underhållning m.m. Belöning och uppmuntran för noggrannhet i mjölkning o. djurskötsel, höjdpunkten var när Ingrid i sin Älvdalsdräkt emottog ur Kung Karl-Gustavs hand Guldmedaljen, allt under överinseende av Drottning Silvia.
Jättefin upplevelse säger Ingrid över ett fint boende och all god mat!

Systrarnas mor Svea (1902-2001) kom som fosterbarn till Döby (gården vid dymarken) och fick 10 barn med maken Karl (1899-1983), hon fick ta över denna. Idag är den som en intakt omålad solbränd gammalgård, utom det gamla vinter fjåset som är borta.

Farfar Fält Anders (f.1870) ifrån Väsa, vars syster Fält Stina (1879 -1952) bosatte sig i det som idag är fåboden Sovaldberg. Före storskiftet på 1800-talet var det mest bofasta där men bestämdes då att bli fåbod. Sedvänjan var dock starkare. Fält Stina bosatte sig i "Nykitt" och hade ca 10 får + höns.
Nordens boskapsskötande folk sen årtusenden, har nog skapat en genetisk ådra för ett djuröga, Stina tog åt sig böndernas får ifrån andra byar, hon vallade själv 300 får! Än idag berättas det i grannfåbodarna hur hon såg skillnad på alla olika böndernas fårskochar.
Bergslaget/skogsbolaget ville inte ha hennes fårhjord på sin inköpta mark så hon vallade på bondskogen emot Hållbergets fåbod och närbelägna Håltby fåbod, där hon även kunde nyttja fjås för nattintag, berättar sondottern Karin Fält, Brunnsberg.
Även hon fortsatte mjölka 1959 i "Nykitt", nötkreatur

och häst på löten, nu har sonen Torbjörn fortsatt med nötkreaturen, än idag är vallen instängd emot de fritt betande kreaturen där mina djur ifrån Håltby kan komma på besök!
Även faster Fält Anna g. Eriksson, Väsa buffrade till Sovaldberg, där på "Fidergård" så finns nog en av Dalarnas få fd bofasta gårdar kvar där man är tvungen att gå igenom köket för att komma in i vinterfjåset med korna!

1939 byggde makarna Alm den nya gården. Med nuvarande fjås där jag minns som barn den öppna spisen som idag är utbytt mot en elektrisk fläkt. Pisshålet vid "dyngrännan" i väggen är något jag begagnat mig av senare i livet!

Manuell vattning sker ännu för 1/2 besättningen. Svea dog drygt 99 år gammal och var med i fjåset vid närmare 90 års ålder. Som nyblivna Arlaleverantörer handmjölkar den snart 79-åriga Nancy och 71-åriga Ingrid 5 fjällkor o. en Rödkulla, förutom en sinko o. dräktig kviga, 1 tjur Alm, 2 kvigor o. lisskälven.
Makarna Harry (81) Karlsson o. Sune (74) Beronius sköter jordbruksarbetet o. huggning i skogen vid behov. Fortfarande skördar de hackslätter m. lie i byn, som uppmärksammats i Dalarnas ängar o. betesmarker (Lennart Bratt/ T. Ljung 1990, Dalarnas länsst. rapport) Fåbodslåttern med höhässjning i den 30 km avlägsna långfåboden Dysbodarna sker ännu, Kattbys i granngården var sist där med kor på 1950-talets mitt.
Alm själva släppte korna lösa på hemlötens skogsbete i byn på från sommar fjåsen ännu på 60-talet, sommarfjåsen i utkanten av byn finns kvar i varierat förfall!
Kvinnorna Alm var tjurhållare på 60-70-talet o. jag minns kullorna som kom vandrando genom skogarna från fåbodarna när jag var barn, och den märkliga befrägnings diskussionerna som följde, de vandrade 2 mil o. då skulle de inte behöva betala språngavgiften.
På mitten av 1970 talet så bestämde de sig för att mor Svea skulle slippa separera o. tjärna smör av all mjölk och de blev sk. (mjölk)-krukleverantörer till Dalamejerier.

Alms har genom sin mjölkproduktion medverkat till ett par gamla fjällkolinjer är kvar på 2010-talet.

SIPPA, född 1962 kom ifrån Härjedalen via Byggeval-len, i Särnas betäcktes hon av fjälltjur liksom sedan dottern Snövit som födde 6 FJÄLLA hos Alm, där finns en gren idag m. 33 Kajsa e. 6797 Fimar, döttrarna 39 Brunnetta e. 6787 Laro o. 49 Vacker e. 6485 Baba.
1/2 syster till 6 Fjälla är 4 KRUSA e. Sveriges sista fjälltjurförenings tjur hos Friskops i Brunnsberg, där finns idag 36 Hjärtros e. 6777 Makro med avkommorna 3032 Alm e. 6870 Salvador och system 40 Julia e. 6787 Laro.

□ Som kurios nr. 1 kan nämnas att det från 1970-80 talet blev en gren kvar som normalt räknas som fjällnära boskap utan avkommebedömda tjurar fjälltjurur som såldes på 1985.

□ Kuriosa nr. 2 från denna kolinje kommer den berömda "barnboks" fjällkalven 72 Tjärna, i den >>>>

dokumentära boken "Tjarnas äventyr i fåbodskogen" av fåbodkullan Victoria Törnqvist, Jamtli förlag. Modern 35 Fjällros var som 1a kalvare Dalarnas bästa med sina 305 kg smf med skogsbete från Maj till Oktober. Båda föddes hos undertecknad.

Fjällko linje nr. 2 kom ifrån stora syster Karin g. Axelson (1926-87) som bedrev mjölkproduktion i Oxberg, Mora. När hon blev sjuk tog nu 88 åriga stora syster Lilly g. Larsson (1924-) koslaget till Kåtilla och buffrade till Rämna fåbod. Sista mjölkkon 6 LILJA (-97) hamnade hos systrarna o. idag finns bara 37 TÖSA e. 6780 Mise och "Telemarksdottern" 50 Söt.

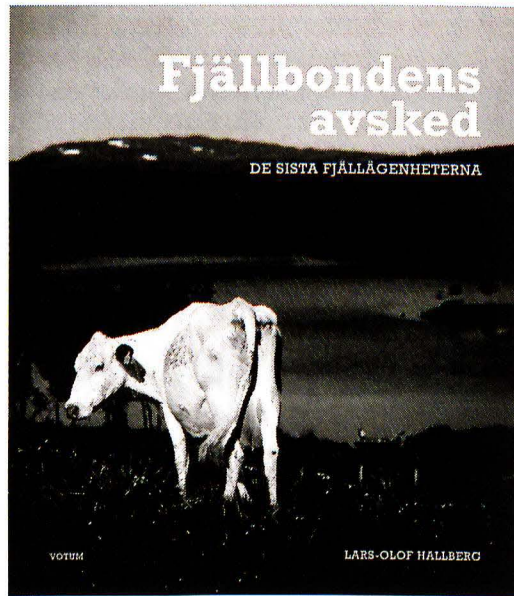
Rödkullan 144 LEENA härstammar ifrån undertecknads 1:a Rödkulla 3 Hjärta (-70) i Kåtilla från Stumas Signe Backlund. Då 19:e kända Rödkullekon landet. Hon skulle slaktas vid generationsväxlingen på gården då de skulle bli mjölkleverantörer när de byggde en ny ladugård för 5 kor 1981.

Denna kolinje har presenterat flera kor som blivit landets högst avkastade mjölkande rödkullor, även de på långa betessånger på utmarkerna!

Kokvigan har ovanligt lite rödkulle semin i sig. Allihopa är födda på 42370- Mor 122 YSTÄVÄ, mm.58 LEENA, Far 3109 JERK, ff. 3102 MECIR, mf.3099 GULL, mff. o. mmf. 13 GULLBJÖR.

I juli ska hon kalva med den gamla 70-tals-tjuren PELLE, Svärdsjö-rödkulla.

Goth Bertil Johansson

Här kan du beställa boken:

Boken går att beställa från min hemsida www.fotohallberg.se till priset 280,-/styck + frakt. Jag vill ge medlemmarna i Svensk Fjällrasavel ett extraerbjudande genom att skicka med 5 vykort (format A5) med motiv ur boken, värde 50,-. För att ta del av detta erbjudande krävs det att man anger att man är medlem i föreningen vid beställning (det kommer inom kort att finnas en ruta att markera detta på min web shop). Om man inte har tillgång till Internet går det bra att ringa och beställa "Fjällbondens avsked", telefon 0470/310 31.

Hälsningar från Lars-Olof.

Livdjursförmedling

Information

Hej alla kovänner!

Om jag inte svarar på telefontiden så lämna alltid ett meddelande så hör jag av mig så fort det går. Vi har också förmedling på vår hemsida: www.fjallko.se Där får ni annonsera själva

Livdjursförmedlare:

Mårten Dahlberg

Tel: 0612-532 67

Fax: 0612-531 07

Telefontid: Måndagar 12-13.00

Mårten!

OBS! OBS!

Leukos och BVD-prov ska tas 1 gång/år. BVD-provet (friförklaringen) får vara högst 3 månader gammalt vid livdjursförsäljning. För dem som är mjölkleverantörer sker detta automatiskt via tankprovtagning. Övriga måste kontakta sin Husdjursförening för anslutning/provtagning.

Till salu:

Dräktiga fjällraskvigor
Pärla, Fjällsippa och Druva
Kalvning i juli-augusti
Kravgodkända, kontrollerade
Nu eller senare
033-26 04 68

Kvigor med kalvar, varav två kvigkalvar
stamboksberättigade, med härstammingsbevis

Jan Carlsson
0431-441392

Köpes:

Dräktiga kvigor eller kor
KRAV

Sven Ahlberg
070-23032 93

SNÖMANNEN

Här kommer en hälsning från Fröstuna gård i Kungsör i Västmanland:

Jag älskar att läsa om andra kobönder och deras gårdar så det kan väl vara rättvist om jag berättar lite från min horisont också. Jag heter Kristina Larsson-Sköld och driver lantbruk med min man Torvald.

Här har vi en gård med 87 ha åker och 30 ha beten och lite skog, vi bor på en rullstensås som skiljer vår gård från Mälarens innersta vik som heter Galten.

Vi har fem barn som har vuxit upp här och nu börjar vara hemma bara ibland. Här odlar vi ekologiskt, vall, spannmål och åkerböner.

Det som inte djuren äter upp säljs till Saltå Kvarn i form av havre och vårvete. Min bror Olle Sköld håller med såmaskin och tröska, och kör åt oss en hel del. Våra gårdar skiljs åt av ett dike.

Här finns också 30 mjölkkor och 20 gotlandstackor med ungdjur samt en liten flock Highland Cattle. Fåren och HC-djuren vistas på sommaren på en ö och en strandäng vid sjön i närheten av hembygdsgården.

Av mjölkdjuren är hälften Fjällras ungefär, det har tagit lång tid att föröka upp andelen fjällor och det fick lov att bli via några inköp men nu är det 23 i Mutro-stödet, hoppas vi kan hålla antalet.

Så till killen på bilden på nästa sida. Det är en fjälltjur av egen uppfödning som fick äran att vara betäckningstjur här två somrar, 2008 och 2009. Far: egen tjur, och morfar 563 Idear. Han var en vänlig och reko kille och fick börja med en sommar hos tre kvigor. Sedan följde en vinter där han och två andra tjurar gick under ekarna på åsen vid huset med en presenning över långa ekgrenar där de kunde ta skydd vid regn och vindskydd gav ju skogen. Hans kompanjoner var en lite yngre Angusttjur, som gått med en flock kor som vi inte skulle avla mer på, och en Highland Cattletjur som var lite mindre än de två och därför fick ligga lite lågt trots sina rejäla horn.

Dessa tre polare trivdes gott ihop och vi tyckte det gick fint att ha tre avelstjurar på gång.

När det började lida mot vår var det fortfarande "Snömännens" som bestämde, den svarta Angus hade lik-som inte märkt att han blivit större. Ibland förrrade sig Angus utanför staketet och ut på vägen. Det gick rätt så bra att gå före med en hink och få in honom, men det var lite pirrigt när söndagspromenerande stavgångare gick förbi ett par meter ifrån och liksom bara tittade och konstaterade att "Jaha, där står det en tjur" och sen traskade vidare.

Och en gång trängde sig en bil förbi tjuren som stod på vägen och skrapade backspegeln mot tjuren helt obehärrad om vilket kraftpaket han var. När så Torvald hamnade på sjukhus några dagar för ett infekterat sår gick det upp för mig att: Nu är det bara jag ensam som ska ta in tjurarna om de rymer, och då gick det ovan-

ligt dåligt att sova om nätterna.

Nåväl, den första som gick ut på sommarbete var Highland-Tjuren. När sen "Snömännens" fick åka ut till sina flickor så blev det för sorgligt. Angus råmade och tittade efter sin kompis som bara var en vit prick vid horisonten i sin sommarhage. Men det ordnade sig med en egen flock förstas och då var Angus glad igen.

Efter ensilageskörd och hö skulle det så bli lite välbehövligt semester för gårdens folk. Vi packade bilen full och for på två dagars semester, mer gick inte att få till. Det var en underbar kväll på en fåbod i Dalarna där vi skulle sova i mysiga stugor och ha en rejäl sovmorgon. Då ringde mobilen. En son som stannat hemma meddelade att det var oväder och hällregn och att en koflock hade gått ut i havreakern. Han höll på och försökte mota in korna tros regnet. "Du får akta dig för Angustjuren" tyckte jag. "Vilken tjur, jag ser ingen tjur" meddelar sonen. "Det ska vara en stor svart tjur i flocken" påpekar jag.

Märkligt, ingen tjur stod att finna, sonen fick larma grannarna som kom och letade men ingenstans kunde de se någon tjur. Vi fick rapport på fåboden, pulsen steg. "Vi har en tjur på vift därhemma". Det var bara att packa ihop allting, stuva in sig i bilen och åka hem. Vi kom hem klockan tre på natten och i sommarens morgonljus stod Angus med sin kompis "Snömännens" och några kvigor på lagårdsbacken. Förklaringen var att en stor ekgren hade fallit över eltråden, djuren gick ut och Angus lämnade sina damer och sprang över fältet ett par kilometer till sin vita vinterkompis, drog ner taggtråden och hela gänget gick hem. Det kan man kalla vänskap.

Mot hösten fick vi för oss att båda flockarna skulle gå tillsammans en tid på slutet av säsongen, de var ju så goda vänner ändå. Men en mörk natt i slutet av oktober hördes ruskiga råmanden från beteshagen, det hördes på ljudet att det var tjurarna. Vi tog bilen och åkte dit, där stod "Snömännens" och flåsade i mörkret. Han var våt i pälsen över hela kroppen och i kylan steg det ånga som från en skorsten rakt upp. Han gick ensam, han var besegrad.

Sommaren därpå var det en fjällkviga som inte kalvade förrän slutet på juli, en vit fin tjurkalv. Vi tog ledigt med avbytare och åkte bort den eftermiddagen. När vi kom hem meddelades att kvigan fått en kalv till, det blev tvillingar. Den andra kalven var kraftig och svart.

Vid närmare eftertanke var det nog inte så bra med två stora treårstjurar ihop. Efter att ha hört ljudet från kampan i natten och efter att ha hyst dessa två herrar i varsin tillfällig box i lagården över både jul och nyår pga slaktkö, så lovade jag mig själv att inte göra om det.

>>>>>

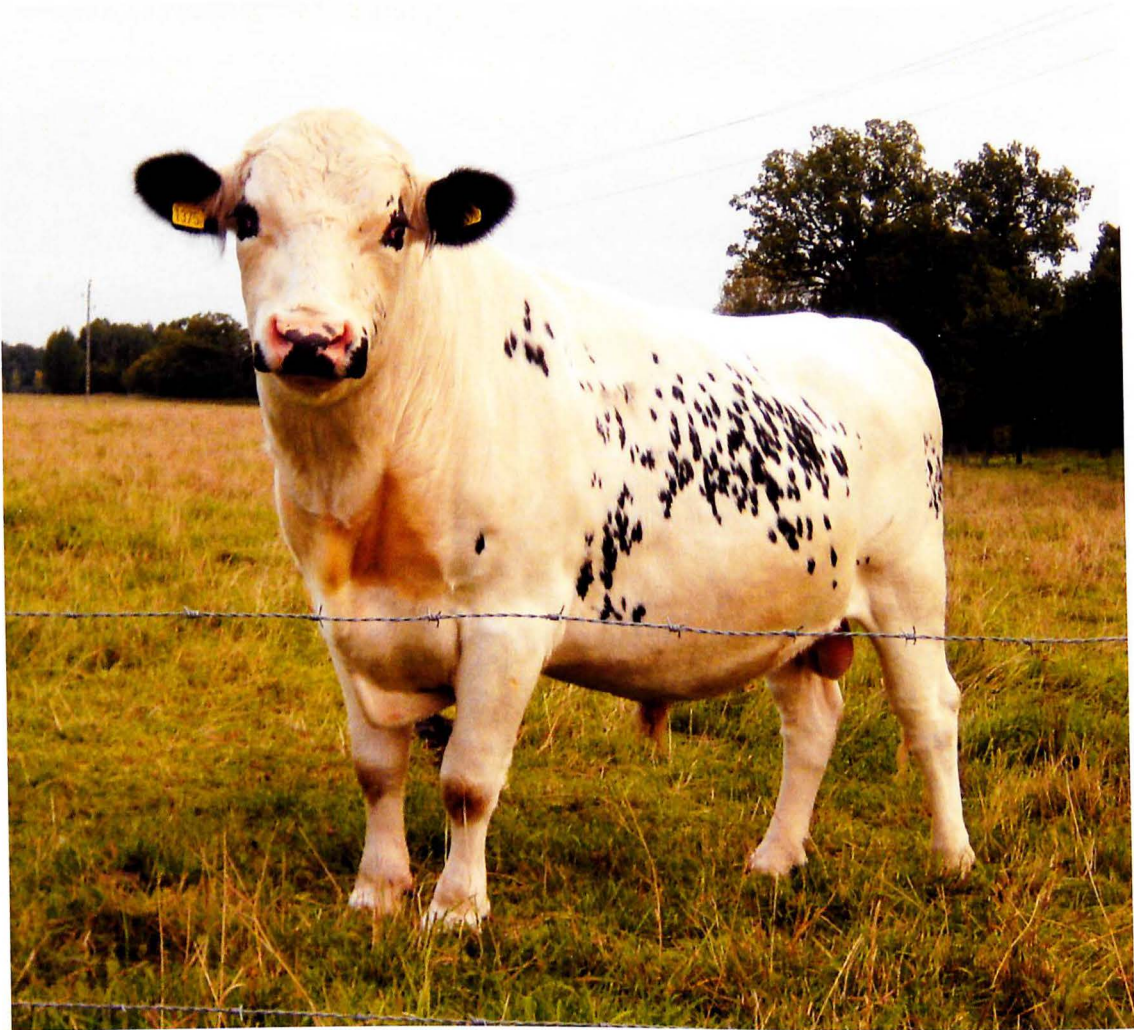
Porto betalt

~~Avs: Svensk Fjällrasavel
c/o Kristina Torén
Stagneliusvägen 23 VI
112 59 Stockholm~~

När väl Angus hade upptäckt sin styrka så fick han något otäckt i blicken, och båda hade mycket för sig för att imponera på den andre, där i lagården. Det var bara att hoppas att man inte skulle möta dem på lagårdsgången på morgnarna.

Men visst var det märkligt det där med kalvarna. Kvi-
gan måste ju ha löpt om och då utlöst en våldsamt kamp,
och till sist fick hon en kalv av varje slag. Eller vad tror
du?

Kristina Larsson-Sköld

1375 Snömannen, foto: Kristina Larsson-Sköld

Detta material har delvis
finansierats med EU-medel